

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEÇA KOSOVA

Numri: KSC-BC-2020-04

Vendosi: Gjykatësi i procedurës paraprake
Gjykatës Nikola Giju

Administratore: Dr. Fidelma Donlon

Data: 12 qershor 2020

Gjuha: Anglishte

Klasifikimi: Publik

Version i redaktuar publik i

Vendimit mbi konfirmimin e aktakuzës kundër Pjetër Shalës

Prokurorit të Specializuar

Xhek Smith

Mbrojtësit të të akuzuarit

Zhan-Lui Zhilisen

I.	HISTORIKU PROCEDURAL	2
II.	PARASHTRIME	3
III.	DISPOZITAT LIGJORE PËRKATËSE	5
A.	Shqyrtimi i Aktakuzës	5
B.	Krimet dhe format e përgjegjësisë penale	6
C.	Ruajtja e konfidencialitetit	7
IV.	JURISDIKSIONI	8
A.	Juridiksioni lëndor.....	8
B.	Juridiksioni kohor.....	11
C.	Juridiksioni territorial ose individual	11
V.	KRITERET LIGJORE	12
A.	Natyra dhe fushëveprimi i shqyrtimit.....	12
1.	Natyra e shqyrtimit.....	12
2.	Fushëveprimi i shqyrtimit.....	15
B.	Elementët e krimeve	16
1.	Kriteret kontekstuale: krimet e luftës	16
2.	Kritere të veçanta: krime të luftës	20
C.	Format e përgjegjësisë penale	26
1.	Kryerja e drejtpërdrejtë (neni 16(1)(a) i Ligjit).....	27
2.	Ndërmarrje kriminale e përbashkët (neni 16(1)(a) i Ligjit).....	27
3.	Ndihma dhe inkurajimi (neni 16(1)(a) i Ligjit)	32
VI.	AKUZAT	33
A.	Elementët kontekstualë të krimeve të paraqitura në aktakuzë	34
B.	Krimet e paraqitura në aktakuzë	36
1.	Pika 1: Heqja arbitrare e lirisë si krim lufte	36
2.	Pika 2: Trajtimi mizor si krim lufte	40
3.	Pika 3: Tortura si krim lufte	43
4.	Pika 4: Vrasja e paligjshme si krim lufte	45
C.	Format e përgjegjësisë penale në aktakuzë	47
1.	Kryerja e drejtpërdrejtë.....	47
2.	Ndërmarrje kriminale e përbashkët I	47
3.	Ndërmarrje kriminale e përbashkët III.....	49
4.	Ndihma dhe inkurajimi	51
VII.	CILËSIMI LIGJOR I AKUZAVE	53
VIII.	KËRKESA PËR RUAJTJEN E KONFIDENCIALITETIT	53
IX.	VENDIM	57

GJYKATËSI I PROCEDURËS PARAPRAKE,¹ bazuar në nenin 39(2) të Ligjit nr. 05/L-053 për Dhomat e Specializuara dhe Zyrën e Prokurorit të Specializuar ("Ligji") dhe rregullën 86 të Rregullores së Procedurës dhe të Provave para Dhomave të Specializuara të Kosovës ("Rregullorja"), nxjerr vendimin në vijim.

I. HISTORIKU PROCEDURAL

1. Më 14 shkurt 2020, Prokurori i Specializuar dorëzoi për konfirmim një aktakuzë rreptësisht konfidenciale dhe *ex parte* ("Aktakuza") së bashku me materialet provuese në mbështetje të fakteve materiale mbi të cilat bazohen akuzat si dhe një përmbledhje të detajuar në të cilën tregohet lidhja e secilës provë me secilën akuzë.²

2. Më 28 shkurt 2020, gjykatësi i procedurës paraprake lëshoi një urdhër në të cilin i kërkonte Prokurorit të Specializuar që, ndër të tjera, të përgatiste një aktakuzë të rishikuar ku të jepte më shumë detaje dhe qartësi në lidhje me akuzat, si edhe të dorëzonte material provues shtesë.³ Gjykatësi i procedurës paraprake kërkoi gjithashtu që Prokurori i Specializuar të dorëzonte parashtrime më vete lidhur me (i) juridiksionin e Dhomave të Specializuara ("DHSK") mbi krimin e luftës të ndalimit arbitrar në bazë të nenit 14(1)(c) të Ligjit, sikurse parashtrohet, ose në bazë të nenit 142 të Kodit Penal të Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë (1976) ("Kodi i RSFJ-së") dhe (ii) elementët ligjorë të kësaj vepre penale.⁴

¹ KSC-BC-2020-04, F00001, Kryetarja, *Vendim për caktimin e gjykatësit të procedurës paraprake*, 14 shkurt 2020, publik.

² KSC-BC-2020-04, F00002, Prokurori i Specializuar, *Parashtrim i Aktakuzës për konfirmim dhe i kërkesave në lidhje me të* ("Parashtrimi fillestar"), 14 shkurt 2020, rreptësisht konfidencial dhe *ex parte*, me Shtojcat 1-3, rreptësisht konfidenciale dhe *ex parte*.

³ KSC-BC-2020-04, F00003, gjykatësi i procedurës paraprake, *Urdhër Prokurorit të Specializuar në pajtim me rregullën 86(4) të Rregullores* ("Urdhër në pajtim me rregullën 86(4)"), 28 shkurt 2020, rreptësisht konfidencial dhe *ex parte*, para. 21(b) dhe (c).

⁴ Urdhër në pajtim me rregullën 86(4), para. 21(d).

3. Më 18 mars 2020, Prokurori i Specializuar dorëzoi për konfirmim një aktakuzë të rishikuar ("Aktakuza e Rishikuar"), së bashku me materiale dhe informacione të tjera, sikurse ishte kërkuar.⁵

4. Më 26 maj 2020, gjykatësi i procedurës paraprake lëshoi një urdhër ku caktohej data e synuar për lëshimin e këtij vendimi.⁶

II. PARASHTRIME

5. Në Aktakuzën e Rishikuar, Zyra e Prokurorit të Specializuar ("ZPS") akuzon Pjetër Shalën ("z. Shala") për krime lufte sipas nenit 14(1)(c) të Ligjit, të kryera në kontekstin e një konflikti të armatosur jondërkombëtar.⁷ Më konkretisht, ZPS-ja pretendon se ndalimi arbitrar (Pika 1),⁸ trajtimi mizor (Pika 2),⁹ dhe tortura (Pika 3)¹⁰ u kryen gjatë periudhës midis 17 majit 1999, ose rreth kësaj date, dhe 5 qershorit 1999, ose rreth kësaj date¹¹ në Kukës, Shqipëri.¹² Gjithashtu, ZPS-ja pretendon se në të njëjtën vendndodhje është kryer vrasje e paligjshme (Pika 4) më 5 qershor 1999, ose rreth kësaj date.¹³ Sipas ZPS-së, z. Shala mban përgjegjësi penale individuale sipas nenit 16(1)(a) të Ligjit, për kryerjen fizike të krimeve në Pikat 1-3 të Aktakuzës.¹⁴ Gjithashtu pretendohet se z. Shala mban përgjegjësi penale individuale se, në periudhën midis afërsisht 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, përmes pjesëmarrjes së tij në një ndërmarrje kriminale të përbashkët (në

⁵ KSC-BC-2020-04, F00004, Prokurori i Specializuar, *Parashtrim i Aktakuzës së Rishikuar për konfirmim dhe kërkesa lidhur me të* ("Parashtrimi i Dytë"), 18 mars 2020, rreptësisht konfidencial dhe *ex parte* me Shtojcat 1 ("Aktakuza e Rishikuar"), 2 dhe 3, rreptësisht konfidenciale dhe *ex parte*.

⁶ KSC-BC-2020-04, F00005, gjykatësi i procedurës paraprake, *Urdhër për caktimin e datës së synuar për marrjen e vendimit në bazë të nenit 39(2)*, 26 maj 2020, rreptësisht konfidencial dhe *ex parte*.

⁷ Aktakuza e Rishikuar, para. 3-4.

⁸ Aktakuza e Rishikuar, para. 14-17, 31.

⁹ Aktakuza e Rishikuar, para. 18-25, 31.

¹⁰ Aktakuza e Rishikuar, para. 26-27, 31.

¹¹ Aktakuza e Rishikuar, para. 8, 14-15, 18, 28.

¹² Aktakuza e Rishikuar, para. 3-7, 31.

¹³ Aktakuza e Rishikuar, para. 28-29, 31.

¹⁴ Aktakuza e Rishikuar, para. 13, 30.

formën bazë dhe të zgjeruar)¹⁵ ka kryer dhe/ose ka ndihmuar dhe inkurajuar¹⁶ krimet e përfshira në Pikat 1-4. Përveç kësaj, ZPS-ja pretendon se z. Shala është përgjegjës për krimet e luftës të përmendura më lart, të përfshira në Pikat 1-4, në bazë të neneve 15(1)(a) dhe 16(2) të Ligjit, së bashku me nenet 22, 24, 26, 30 dhe 142 të Kodit Penal të RSFJ-së.¹⁷

6. ZPS-ja kërkon nga gjykatësi i procedurës paraprake që (i) të konfirmojë Aktakuzën e Rishikuar¹⁸ dhe (ii) të lëshojë një fletarrestim, një autorizim për kontroll dhe sekuestrim, dhe një urdhër transferimi.¹⁹

7. Gjithashtu, ZPS-ja kërkon mosnxjerrjen përkohësisht në publik të Aktakuzës së Rishikuar dhe dokumenteve shoqëruese deri në një urdhër të mëtejshëm²⁰ si dhe mosnxjerrjen e përkohshme të identitetit të dëshmitarëve dhe viktimave deri sa të jenë urdhëruar masat e duhura mbrojtëse.²¹ ZPS-ja argumenton se ekzistojnë rreziqe reale që z. Shala të arratiset,²² të ndërhyjë ndaj dëshmitarëve dhe viktimave,²³ dhe të kryejë krime të mëtejshme²⁴, që dëshmojnë për arsye të vlefshme të cilat i përlligjin këto kërkesa.

8. Për të zbatuar mosnxjerrjen e identiteteve të dëshmitarëve dhe viktimave, ZPS-ja kërkon: (i) mosnxjerrjen e emrit dhe informacionit identifikues të dëshmitarëve dhe viktimave për publikun; (ii) redakte të informacionit identifikues në

¹⁵ Aktakuza e Rishikuar, para. 8-11, 30. Lidhur me Pikën 4, ZPS-ja pretendon si alternativë se z. Shala e ka kryer krimin përmes formës së zgjeruar të ndërmarrjes kriminale të përbashkët, *shih*: Aktakuza e Rishikuar, para. 9.

¹⁶ Aktakuza e Rishikuar, para. 12, 30.

¹⁷ Aktakuza e Rishikuar, para. 31.

¹⁸ Parashtrimi i Dytë, para. 24(a).

¹⁹ ZPS-ja përfshin përmes referimit parashtrimet e bëra në lidhje me këto kërkesa në Parashtrimin Fillestar, Pjesa B(4)-(5), *shih* Parashtrimi i Dytë, para. 7, 24(b).

²⁰ ZPS-ja përfshin përmes referimit parashtrimet e bëra në lidhje me këto kërkesa në Parashtrimin Fillestar, Pjesa D, *shih* Parashtrimi i Dytë, para. 7-8, 24(d).

²¹ ZPS-ja përfshin përmes referimit parashtrimet e bëra në lidhje me këto kërkesa në Parashtrimin Fillestar, Pjesa C, *shih* Parashtrimi i Dytë, para. 7-8, 24(c).

²² Parashtrimi Fillestar, para. 6-7.

²³ Parashtrimi Fillestar, para. 8-10.

²⁴ Parashtrimi Fillestar, para. 11.

materialin mbështetës dhe caktimin e pseudonimeve të përkohshme për dëshmitarët dhe viktimat e përmendur në materialin mbështetës para se ky t'i bëhet i ditur të akuzuarit ose publikut; dhe (iii) vazhdimin e mosnxjerrjes deri në një vendim të mëtijshëm pas një kërkesë të ZPS-së apo pas dëgjimit të argumenteve të ZPS-së.²⁵

III. DISPOZITAT LIGJORE PËRKATËSE

A. SHQYRTIMI I AKTAKUZËS

9. Neni 39(1) dhe (2) i Ligjit dhe rregulla 86(4) e Rregullores përcaktojnë që gjykatësi i procedurës paraprake ka kompetencën të shqyrtojë aktakuzën. Në bazë të nenit 39(2) të Ligjit dhe rregullës 86(4) dhe (5) të Rregullores, në qoftë se bindet se Prokurori i Specializuar ka vërtetuar ekzistencën e dyshimit të bazuar mirë, gjykatësi i procedurës paraprake e konfirmon aktakuzën. Në qoftë se gjykatësi i procedurës paraprake nuk bindet për këtë, aktakuza ose akuzat e përfshira në të hidhen poshtë. Rregulla 86(5) e Rregullores përcakton që gjykatësi i procedurës paraprake duhet të japë një vendim të arsyetuar.

10. Në bazë të rregullës 86(3) të Rregullores, në aktakuzë duhet të jepen emri dhe të dhënat personale të të dyshuarit dhe një përshkrim i shkurtër i fakteve të çështjes dhe i veprës apo veprave penale për të cilat akuzohet i dyshuari, në veçanti forma e përgjegjësisë penale të pretenduar në lidhje me krimet e paraqitura në aktakuzë. Aktakuza dorëzohet së bashku me materialin mbështetës, konkretisht me materialin provues që mbështet faktet mbi të cilat bazohen akuzat dhe një përmbledhje të detajuar ku tregohet lidhja e secilës provë me secilën akuzë.

²⁵ Parashtrimi Fillestar, para. 18(i)-(iii).

11. Pas konfirmimit të akuzës ose akuzave në aktakuzë, rregulla 86(6) e Rregullores përcakton që i dyshuari bëhet i akuzuar dhe gjykatësi i procedurës paraprake mund të lëshojë vendime ose urdhra të tjerë të paraparë në nenin 39(3) të Ligjit.

12. Rregulla 86(8) dhe (10) e Rregullores përcakton që Administratori ruan aktakuzën e konfirmuar dhe përgatit kopje të legalizuara të aktakuzës së konfirmuar me vulën e Dhomave të Specializuara dhe njofton Kryetarin për aktakuzën e konfirmuar.

B. KRIMET DHE FORMAT E PËRGJEGJËSISË PENALE

13. Përveç gjykimit në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Kosovës, Ligjin, dispozitat e legjislacionit të Kosovës të përfshira shprehimisht në Ligj, dhe me të drejtën ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, nenet 3(2)(d), (3), dhe 12 të Ligjit përcaktojnë se Dhomat e Specializuara zbatojnë edhe të drejtën zakonore ndërkombëtare në fuqi në kohën e kryerjes së krimeve përkatëse. Në përcaktimin e së drejtës zakonore ndërkombëtare të zbatueshme në kohën e kryerjes së krimeve, gjykatësi mund të ndihmohet nga burime të së drejtës ndërkombëtare, duke përfshirë edhe burime dytësore, si jurisprudenca e tribunalëve ndërkombëtarë *ad hoc*, Gjykata Penale Ndërkombëtare dhe gjykata të tjera penale.

14. Neni 14(1)(c) i Ligjit përcakton se në kuadër të këtij Ligji, sipas së drejtës zakonore ndërkombëtare të zbatueshme gjatë juridiksionit kohor të Dhomave të Specializuara, me krime lufte në rastin e një konflikti të armatosur me karakter jondërkombëtar kuptohen shkelje të rënda të nenit 3 të përbashkët të të katër Konventave të Gjenevës të 12 gushtit 1949 ("neni i përbashkët 3"), përfshirë edhe cilindo prej akteve në vijim të kryera kundër personave që nuk marrin pjesë aktive në luftime, ndër të cilët edhe anëtarë të forcave të armatosura që i kanë dorëzuar armët dhe ata që janë jashtë luftimit për arsye të sëmundjes, plagëve, ndalimit, ose

çfarëdo shkakut tjetër: (i) dhuna ndaj jetës dhe personit, në veçanti vrasjet e paligjshme të të gjitha llojeve, gjymtimi, trajtimi mizor dhe tortura; (ii) cenimi i dinjitetit personal, në veçanti trajtimet poshtëruese dhe degraduese; (iii) marrja e pengjeve, dhe (iv) shqiptimi i dënimeve dhe kryerja e ekzekutimeve pa vendim paraprak nga një gjykatë e themeluar në mënyrë të rregullt që siguron të gjitha garancitë gjyqësore të pranuar përgjithësisht si të domosdoshme.

15. Për krimet në nenin 14 të Ligjit, neni 16(1)(a) i Ligjit përcakton ndër të tjera se personi i cili ka nxitur, urdhëruar, kryer ose ndryshe ka ndihmuar dhe inkurajuar planifikimin, përgatitjen ose kryerjen e këtij krimi, mban përgjegjësi individuale për krimin.

C. RUAJTJA E KONFIDENCIALITETIT

16. Neni 39(11) i Ligjit përcakton që, kur është e nevojshme, gjykatësi i procedurës paraprake mund të sigurojë mbrojtjen e viktimave dhe dëshmitarëve.

17. Rregulla 85(4) e Rregullores përcakton që, varësisht prej rregullës 102 të Rregullores, të gjitha dokumentet dhe informacionet që ZPS-ja ia paraqet gjykatësit të procedurës paraprake gjatë hetimit mbeten më së paku rreptësisht konfidenciale dhe *ex parte*.

18. Rregulla 88 e Rregullores përcakton se aktakuza bëhet publike pas konfirmimit prej gjykatësit të procedurës paraprake. Megjithatë, në rrethana të veçanta, pasi janë paraqitur arsye të vlefshme, gjykatësi i procedurës paraprake mund të urdhërojë përkohësisht mosnxjerrjen publike të aktakuzës, dokumenteve ose informacionit që ka lidhje me të deri në një urdhër të mëtejshëm. Sidoqoftë, aktakuza bëhet publike me redaktimet e nevojshme, jo më vonë se paraqitja e parë e të akuzuarit. ZPS-ja mund t'ua bëjë të njohur aktakuzën ose një pjesë të saj

autoriteteve të një shteti të tretë apo subjekti tjetër, në qoftë se e gjykon të nevojshme për hetime ose ndjekje penale.

19. Rregulla 102(1)(a) e Rregullores përcakton që ZPS-ja i vë në dispozicion të akuzuarit, sa më shpejt që të jetë e mundshme, por të paktën brenda 30 ditësh nga paraqitja e parë e të akuzuarit, materialet mbështetëse të aktakuzës së dorëzuar për konfirmim si dhe të gjitha deklaratat e marra prej të akuzuarit.

20. Rregulla 105(1) e Rregullores përcakton që ZPS-ja mund t'i bëjë kërkesë panelit për mosnxjerrjen e përkohshme të identitetit të një dëshmitari ose viktime pjesëmarrëse në proces deri sa jenë urdhëruar masat e përshtatshme mbrojtëse.

IV. JURISDIKSIONI

21. Që të konfirmohet, aktakuza duhet të plotësojë kriterin lëndor dhe kohor dhe duhet të bazohet ose në elementin territorial, ose në atë individual.

A. JURIDIKSIONI LËNDOR

22. Në nenin 6 të Ligjit përcaktohet se Dhoma e Specializuar ka juridiksion mbi krimet e përmendura në nenet 12-15 të Ligjit. Trajtimi mizor, tortura dhe vrasja e paligjshme si krime lufte të parashtruara nga Prokurori i Specializuar (Pikat 2-4), përmenden në nenin 14(1)(c)(i) të Ligjit e si rrjedhojë janë brenda juridiksionit lëndor të Dhomave të Specializuara.

23. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se z. Shala ka gjithashtu përgjegjësi penale për krimin e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), që përbën shkelje të nenit 14(1)(c) të Ligjit.²⁶ Ndonëse nuk e përmend shprehimisht ndalimin arbitrar si krim lufte në konfliktet e armatosura jondërkombëtare, kjo dispozitë

²⁶ Aktakuza e Rishikuar, para. 14-17, 31.

nuk i kufizon krimet brenda juridiksionit të Dhomave të Specializuara vetëm në krimet e përmendura shprehimisht në të. Gjithsesi, që Dhomat e Specializuara të kenë juridiksion mbi një krim që nuk përmendet në nenin 14(1)(c)(i)-(iv) të Ligjit, një krim i tillë: (i) duhet të përbëjë shkelje të rëndë të nenit të përbashkët 3 dhe (ii) të ketë qenë i ndaluar prej të drejtës zakonore ndërkombëtare në kohën e kryerjes së krimit, në pajtim me nenet 3(2)(d) dhe 12 të Ligjit.

24. Neni i përbashkët 3 përcakton se “personat që nuk marrin pjesë aktive në luftime ndër të cilët [...] ata jashtë luftimeve për shkak të sëmundjes, plagëve, ndalimit ose çfarëdo shkaku tjetër, trajtohen njerëzisht në çfarëdo rrethane [...]”. Kjo mbrojtje e përcaktuar gjithashtu në nenin 4(1) të Protokollit Shtesë të Konventave të Gjenevës të 12 gushtit 1949 dhe në lidhje me Mbrojtjen e Viktimave të Konfliktëve të Armatosura Jondërkombëtare (Protokolli II) i 8 qershorit 1977, duhet të zbatohet nga të gjitha palët e konfliktit të armatosur dhe duhet t’u akordohet të gjithë personave të ndaluar, pavarësisht nga arsyet për heqjen e lirisë.²⁷ Kushti i trajtimit njerëzor përbën një detyrim themelor në të drejtën humanitare ndërkombëtare dhe pasqyron të drejtën zakonore ndërkombëtare.²⁸

²⁷ ICRC/KNKK, *Commentary on the First Geneva Convention: Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field*, Botim i dytë, 2016/Shpjegues i Konventës së parë të Gjenevës: Konventa (I) për përmirësimin e kushteve të të plagosurve dhe të sëmurëve në forcat e armatosura në terren (“Shpjeguesi i KNKK-së i vitit 2016”) përcakton në lidhje me nenin e përbashkët 3: “është e pakontestueshme se dispozitat material të nenit të përbashkët 3 janë detyruese për çdo grup të tillë të armatosur që është palë në një konflikt të armatosur” (para. 508). *Shih gjithashtu* ICRC/KNKK, *Commentary on the Additional Protocols to the Geneva Conventions*/Shpjegues i Protokolleve shtesë, 1987, para. 4460, 4470. Shpjeguesi i KNKK-së i vitit 1987 sqaron për nenin 5 të Protokollit Shtesë II se shprehja “ata të cilët janë përgjegjës për internim dhe ndalim” u referohet “personave të cilët janë përgjegjës *de facto* për kampe, burgje ose vende të tjera ndalimi, të pavarura nga cilido autoritet i njohur ligjor” (para. 4582).

²⁸ *Shih* rregullën 87, në Henckaerts J.-M., Doswald-Beck L., *Customary International Humanitarian Law* (“Studim i së drejtës zakonore humanitare ndërkombëtare”), Vëll. I (*Rules/Rregullat*) Cambridge University Press 2005, f. 306. *Shih gjithashtu*: ICJ/GJND, *Case Concerning the Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*/Çështja në lidhje me veprimtaritë ushtarake dhe paraushtarake në Nikaragua dhe kundër saj (Nikaragua k. Shteteve të Bashkuara të Amerikës), *Merits/Bazat*, [Judgment of 27 June 1986](#)/Aktgjykimi i 27 qershorit 1986, para. 218; ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Tadić*/Prokurori k. Tadiqit, IT-94-1-AR72, [Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction](#) (“Vendimi Tadiq mbi juridiksionin”), 2 tetor 1995, para. 98.

Ky kusht përfshin më shumë se veprimet e ndaluara të përmendura shprehimisht në nenin e përbashkët 3 të cilat janë shembuj të veprimeve që janë absolutisht në shkelje të dispozitës.²⁹

25. Heqja e lirisë pa bazë ligjore ose në shkelje të garancive bazë nuk është e pajtueshme me standardin e trajtimit njerëzor të të gjithë personave jashtë luftimit, ndër të cilët edhe personat e ndaluar, dhe është shkelje e këtij standardi të mishëruar në nenin e përbashkët 3.³⁰

26. E drejta zakonore ndërkombëtare ndalon heqjen arbitrare të lirisë. Praktikrat e shumta shtetërore, ndër të tjera në formën e udhëzuesve ushtarakë, legjislacionit penal, dokumenteve të organizatave dhe konferencave ndërkombëtare dhe organeve ndërkombëtare gjyqësore ose thuajse gjyqësore vërtetojnë zbatueshmërinë e kësaj mbrojtjeje në konfliktet e armatosura ndërkombëtare dhe jondërkombëtare.³¹ Këtë ka konfirmuar edhe KNKK-ja në rregullën 99 të Studimit të Së Drejtës Zakonore Humanitare Ndërkombëtare të vitit 2005.³²

²⁹ 2016 ICRC Commentary regarding common Article 3/Shpjeguesi i KNKK-së i vitit 2016 për nenin e përbashkët 3, para. 555; ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Aleksovski/Prokurori k. Aleksovskit*, I-95-14/1, Dhoma Gjyqësore, [Judgement/Aktgjykim](#), 25 qershor 1999, para. 49.

³⁰ Rule 99/Rregulla 99, Studim i së drejtës zakonore humanitare ndërkombëtare, Vëll. I (*Rules/Rregullat*), f. 344.

³¹ *Shih* praktikën e përmendur në Rule 99/Rregulla 99, Studim i së drejtës zakonore humanitare ndërkombëtare, Vëll. I (*Rules/Rregullat*), f. 347; Vëll. II (*Practice/Praktika*), f. 2331-2344, në veçanti f. 2331 (para. 2555), 2332 (para. 2563), 2333 (para. 2576, 2579, 2580), 2334 (para. 2593), 2335 (para. 2599, 2600, 2605), 2336 (para. 2606, 2607, 2608, 2611); *UN Security Council Resolutions/Rezolutat e Këshillit të Sigurimit të OKB-së*: 1019 (1995), U.N. Doc. S/RES/1019, 9 nëntor 1995; 1034 (1995), U.N. Doc. S/RES/1034, 21 dhjetor 1995; *UN General Assembly Resolution 50/193 (1996)/Rezoluta e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së 50/193 (1996)*, U.N. Doc. A/RES/50/193, 11 mars 1996; *UN Commission on Human Rights/Komisioni i OKB-së për të Drejtat e Njeriut, Situation of human rights in the Republic of Bosnia and Herzegovina, the State of Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro)/Gjendja e të drejtave të njeriut në Republikën e Bosnjës dhe Hercegovinës, shtetin e Bosnjë-Hercegovinës, Republikën e Kroacisë dhe Republikën Federale të Jugosllavisë (Serbi dhe Mal i Zi)*, U.N. Doc. E/CN.4/RES/1996/71, 23 prill 1996; *UN Commission on Human Rights/Komisioni i OKB-së për të Drejtat e Njeriut, Situation of human rights in the Sudan/Gjendja e të drejtave të njeriut në Sudan*, U.N. Doc. E/CN.4/RES/1996/73, 23 prill 1996, para. 15. *Shih gjithashtu* nenin 142 të Kodit Penal të RSFJ-së.

³² Rule 99/Rregulla 99, Studim i së drejtës zakonore humanitare ndërkombëtare, Vëll. I (*Rules/Rregullat*), f. 344.

27. Duke marrë parasysh sa më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ndalimi arbitrar përbën shkelje të rëndë të nenit të përbashkët 3 dhe ishte i ndaluar prej të drejtës zakonore ndërkombëtare në kohën e kryerjes së krimeve të paraqitura në Aktakuzën e Rishikuar. Ligji në kontekstin shtetëror dhe ndërkombëtar ishte i qartë dhe i parashikueshëm në masë të mjaftueshme sa të mundësonte pritshmërinë e gjasës së përgjegjësisë penale individuale si pasojë e heqjes arbitrare të lirisë së një personi.³³

28. Rrjedhimisht, gjykatësi i procedurës paraprake arrin në përfundimin se Dhomat e Specializuara kanë juridiksion mbi këtë krim lufte të nenit 14(1)(c) në kombinim me nenin 12 të Ligjit.

B. JURIDIKSIONI KOHOR

29. Neni 7 i Ligjit përcakton se Dhomat e Specializuara kanë juridiksion mbi krimet brenda juridiksionit të tyre lëndor të cilat ndodhën midis 1 janarit 1998 dhe 31 dhjetorit 2000. Meqenëse Prokurori i Specializuar pretendon se krimet e Pikave 1-3 u kryen afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, dhe krimi i Pikës 4 u krye më 5 qershor 1999, ose rreth kësaj date,³⁴ gjykatësi i procedurës paraprake arrin në përfundimin se krimet janë brenda juridiksionit kohor të Dhomave të Specializuara.

C. JURIDIKSIONI TERRITORIAL OSE INDIVIDUAL

30. Në bazë të nenit 8 të Ligjit, Dhomat e Specializuara kanë juridiksion mbi krime brenda juridiksionit të tyre lëndor të cilat kanë filluar të kryhen ose janë kryer në Kosovë. Në bazë të nenit 9(2) të Ligjit, Dhomat e Specializuara kanë juridiksion

³³ Shih gjithashtu nenin 142 të Kodit të RFSJ-së.

³⁴ Aktakuza e Rishikuar, para. 31; [REDAKTUAR].

individual kur të dyshuarit janë individë me shtetësi të Kosovës/Republikës Federale të Jugosllavisë ("RFJ") (parimi i personalitetit aktiv) ose krimet janë kryer kundër personave me shtetësi të Kosovës/RFJ-së (parimi i personalitetit pasiv), kudo që të jenë kryer. Elementi territorial dhe individual janë alternativa të njëri-tjetrit. Përmbushja e njërit prej këtyre kriterëve është e mjaftueshme për të bërë konstatim konfirmues në lidhje me juridiksionin.

31. Për rastin në fjalë, pretendohet se i dyshuari z. Shala, ishte shtetas i RFJ-së gjatë të gjitha periudhave që kanë lidhje me Aktakuzën e Rishikuar³⁵ dhe viktimat e krimeve të pretenduara ishin të gjithë shtetas të RFJ-së.³⁶ Për këtë arsye gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se janë përmbushur kriteret juridiksionale të personalitetit aktiv dhe pasiv të nenit 9(2) të Ligjit.

32. Duke marrë parasysh sa më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se çështja është brenda juridiksionit të Dhomave të Specializuara.

V. KRITERET LIGJORE

A. NATYRA DHE FUSHËVEPRIMI I SHQYRTIMIT

1. Natyra e shqyrtimit

33. Konfirmimi i aktakuzës është një proces *ex parte* pa përfshirjen e Mbrojtjes. Shqyrtimi në procedurë paraprake siguron që në gjykim të shqyrtohen vetëm ato akuza për të cilat janë paraqitur prova të mjaftueshme. Gjithashtu ai siguron që aktakuza t'i japë të akuzuarit informacion të mjaftueshëm për të kuptuar qartë dhe

³⁵ Aktakuza e Rishikuar, para. 1; KSC-BC-2020-04, F00002/A03, Shtojcë 3 e Parashtrimit të Aktakuzës për konfirmim dhe kërkesave në lidhje me të (Procesverbal plotësues 002157/2016), 14 shkurt 2020, f. 5 (074120).

³⁶ Aktakuza e Rishikuar, para. 6; [REDAKTUAR].

plotësisht natyrën dhe shkakun e akuzave kundër tij, me qëllim përgatitjen e një mbrojtjeje adekuate.³⁷

34. Në bazë të nenit 38(4) të Ligjit dhe rregullës 86(1) të Rregullores, Prokurori i Specializuar dorëzon aktakuzën së bashku me materialin mbështetës për t'u shqyrtuar prej gjykatësit të procedurës paraprake. Gjatë procesit të shqyrtimit, gjykatësi i procedurës paraprake u përmbahet kushteve të rregullës 86(3) të Rregullores, në veçanti ekzistencës së informacionit të mjaftueshëm për sa i përket emrit dhe të dhënave personale të të akuzuarit, paraqitjes së fakteve dhe paraqitjes së krimeve,³⁸ dhe nëse është nevoja e kthimit tek Prokurori i Specializuar në bazë të rregullës 86(4)(a)-(c) të Rregullores. Në veçanti, gjykatësi i procedurës paraprake mund t'i kërkojë ose t'i lejojë Prokurorit të Specializuar të paraqesë materiale shtesë në mbështetje të ndonjë prej akuzave ose të të gjitha akuzave. Në vijim, në bazë të nenit 39(2) të Ligjit dhe përcaktimeve të përgjithshme të rregullës 86(4) të Rregullores, gjykatësi i procedurës paraprake shqyrton materialin mbështetës në lidhje me secilën prej akuzave në aktakuzë për të përcaktuar nëse ZPS-ja ka vërtetuar një dyshim të bazuar mirë se i dyshuari ka kryer ose ka marrë pjesë në kryerjen e një krimi të përfshirë në juridiksionin e Dhomave të Specializuara.

35. Ndonëse as Ligji e as Rregullorja nuk e përkufizojnë dyshimin e bazuar mirë, bëhet diferencim i qartë i këtij standardi prej standardeve të tjera të provave që parashihen në kornizën ligjore të Dhomave të Specializuara. Ligji parasheh katër standarde provash me përshkallëzim progresiv: (i) arsye për të besuar (në nenin 38(3)(a) të Ligjit, lidhur me statusin e të dyshuarve); (ii) dyshim i bazuar (në nenin 41(6) të Ligjit, lidhur me fletarrestimet e Dhomave të Specializuara ose

³⁷ Urdhër në pajtim me rregullën 86(4), para. 9.

³⁸ Në lidhje me këtë, gjykatësi i procedurës paraprake duhet t'i kushtojë vëmendjen e duhur të drejtave të të akuzuarit sipas nenit 21(4)(a), (c) dhe (d) të Ligjit që janë pasqyrim i neneve 6(1), (3)(a) dhe (b) të Konventës (Evropiane) për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe i nenit 14(3)(a), (b) dhe (c) të Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike.

urdhërarrestimet e ZPS-së); (iii) dyshim i bazuar mirë (në nenin 39(3) të Ligjit dhe rregullën 86(4) të Rregullores, lidhur me konfirmimin e një aktakuze); dhe (iv) jashtë dyshimit të arsyeshëm (në nenin 21(3) të Ligjit dhe rregullën 158(3) të Rregullores, lidhur me vendimet e fajësisë). Për fillimin e procedimit kundër një të akuzuari, standardi i dyshimit të bazuar mirë është domosdoshmërisht më i lartë se sa standardet e kërkuara për përcaktimin se kush janë të dyshuarit dhe për urdhërimin e arrestimeve, si dhe është qartësisht më i ulët se sa standardi i vendimit të fajësisë pas zhvillimit të gjykimit.

36. Gjykatësi i procedurës paraprake vëren se në bazë të nenit 19.1.12 të Kodit nr. 04/L-123 të Procedurës Penale të Kosovës 2012, ("KPP"), dyshimi i bazuar mirë arrihet kur provat "do të bindnin një vëzhgues objektiv që një vepër penale ka ndodhur dhe që është kryer nga i pandehuri".³⁹ Në veçanti, nuk është e mjaftueshme, sikurse kërkohet në lidhje me dyshimin e bazuar sipas nenit 19.1.9 të KPP-së, që vëzhguesi objektiv të bindet se "ka më shumë gjasa që personi në fjalë të ketë kryer veprën penale se sa të mos e ketë kryer".

37. Rrjedhimisht, ndonëse më i ulët se standardi i qartësisë së një fakti të vërtetuar, përcaktimi i ekzistencës së dyshimit të bazuar mirë gjithsesi kërkon që gjykatësi i procedurës paraprake të bindet, përtej teorisë apo dyshimit të thjeshtë se, (i) elementët kontekstualë të krimit (nëse është kryer krim) janë të pranishëm; (ii) aktet ose krimet bazë kanë ndodhur me të vërtetë; dhe (iii) i dyshuari ka kryer ose ka marrë pjesë në kryerjen e krimit përmes formës ose formave të pretenduara të përgjegjësisë penale. Gjykatësi i procedurës paraprake i bazon këto konstatime në material mbështetës konkret dhe të qartë që demonstron një linjë të qartë arsyetimi mbi të cilën bazohen akuzat në aktakuzë. Duke bërë këtë, gjykatësi i procedurës

³⁹ Termi "objektiv" përkufizohet (në anglishte) si "që nuk ndikohet nga ndjenjat dhe mendimet vetjake në shqyrtimin dhe përshkrimin e fakteve", shih *OED Online* (Oxford University Press, dhjetor 2019), gjendet në <https://www.oed.com/view/Entry/129634?redirectedFrom=objective#eid> (parë për herë të fundit më 19 mars 2020).

paraprake e vlerëson materialin mbështetës në tërësinë e tij, pa bërë shqyrtim të imtë të secilës prej provave.⁴⁰

2. Fushëveprimi i shqyrtimit

38. Në bazë të rregullës 86(4) të Rregullores, për të përcaktuar nëse ekziston dyshimi i bazuar mirë, gjykatësi i procedurës paraprake shqyrton vetëm aktakuzën, përmbledhjen e detajuar dhe materialin mbështetës, pa marrë parasysh informacione apo materiale të tjera jothelbësore, edhe nëse këto janë të disponueshme publikisht. Rrjedhimisht, gjykatësi i procedurës paraprake mund ta konfirmojë ose hedhë poshtë aktakuzën vetëm mbi bazën e informacionit dhe materialit provues të dorëzuar nga ZPS-ja.⁴¹

39. Si pjesë e procesit të shqyrtimit, për përcaktimin e pranueshmërisë dhe rëndësisë së provave sikurse parashihet në rregullat 137-139 të Rregullores, gjykatësi i procedurës paraprake kryen një vlerësim paraprak të materialit mbështetës, pa ndërhyrë në kompetencat e trupit gjykues.⁴² Pavarësisht nga kjo, gjykatësi i procedurës paraprake nuk mbështetet në material që është qartësisht (i) joautentik ose (ii) është siguruar përmes një shkeljeje të Ligjit, Rregullores, ose standardeve të së drejtës së të drejtave të njeriut, ose përmes torturës apo çfarëdo

⁴⁰ Në mënyrë të ngjashme, ICC/GJPN, *Prosecutor v. Lubanga*/Prokurori k. Lubangas, ICC-01/04-01/06-803-tEN, Dhoma e Procedurës Paraprake I, [Decision on the Confirmation of Charges](#)/Vendim mbi konfirmimin e akuzave, 29 janar 2007, para. 39; *Prosecutor v. Gbagbo*/Prokurori k. Gbabos, ICC-02/11-01/11-656-Red, Dhoma e Procedurës Paraprake I, [Decision on the Confirmation of Charges Against Laurent Gbagbo](#)/Vendim mbi konfirmimin e akuzave kundër Laurent Gbabos, 12 qershor 2014, para. 22.

⁴¹ Në mënyrë të ngjashme, STL/TSL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*/Prokurori k. Ajashit dhe të tjerëve, STL-17-07/I/AC/R176bis, Dhoma e Apelit, [Interlocutory Decision on the Applicable Law: Criminal Association and Review of the Indictment](#)/Vendim i ndërmjetëm lidhur me dispozitat ligjore përkatëse: bashkëpunimi kriminal dhe shqyrtim i aktakuzës, 18 tetor 2017, para. 111.

⁴² Në mënyrë të ngjashme, STL/TSL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*/Prokurori k. Ajashit dhe të tjerëve, STL-11-01/I, gjykatësi i procedurës paraprake, [Decision Relating to the Examination of the Indictment of 10 June 2011 Issued Against Mr Salim Jamil Ayyash, Mr Mustafa Badreddine, Mr Hussein Hassan Oneissi & Mr Assad Hassan Sabra](#)/Vendim lidhur me shqyrtimin e Aktakuzës së 10 qershorit 2011 kundër z. Salim Xhamil Ajash, z. Mustafa Badredin, z. Husein Hasan Oneisi dhe z. Asad Hasan Sabra, 28 qershor 2011, para. 26.

forme të trajtimit çnjerëzor apo poshtërues, sikurse parashihet në rregullën 138(2)-(3) të Rregullores.

B. ELEMENTËT E KRIMEVE

1. Kriteret kontekstuale: krimet e luftës

40. Kriteret kontekstuale për krimet e luftës të kryera në kontekstin e një konflikti të armatosur me karakter jondërkombëtar përbëhen nga: (i) ekzistenca e një konflikti të armatosur me një farë intensiteti në territorin e një shteti, ndërmjet organeve të pushtetit dhe grupeve të armatosura të organizuara ose ndërmjet grupeve të tilla; (ii) lidhja ndërmjet shkeljes bazë dhe konfliktit të armatosur, dhe (iii) dijenia për ekzistencën e konfliktit të armatosur.

(a) Ekzistenca e konfliktit të armatosur

41. Neni 14(2) i Ligjit përcakton se konfliktet e armatosura me karakter jondërkombëtar ndodhin në territorin e një shteti kur ekziston një konflikt i armatosur i zgjatur mes organeve të pushtetit dhe grupeve të armatosura të organizuara, ose mes grupeve të tilla.⁴³

42. Konfliktet e armatosura karakterizohen nga shpërthimi i luftimeve që ndodhin në territorin e një shteti.

43. Në lidhje me palët në luftime, neni 14(2) i Ligjit përmend dy kategori të palëve të mundshme në konflikt të armatosur që duhet të interpretohen në përputhje me

⁴³ ICTY/TPNJ, [Tadić Decision on Jurisdiction](#)/Vendimi Tadiq mbi Juridiksionin, para. 70; Prokurori k. Boshkoski dhe Tarçulovskit, IT-04-82-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit Boshkoski dhe Tarçulovski"), 19 maj 2010, para. 21. Shih gjithashtu ICC/GJPN, *Prosecutor v. Ntaganda*/Prokurori k. Ntagandas, ICC-01/04-02/06-2359, Dhoma Gjyqësore VI, [Judgment](#) ("Aktgjykimi Ntaganda"), 8 korrik 2019, para. 701; *Prosecutor v. Lubanga*/Prokurori k. Lubangas, ICC-01/04-01/06-2842, Dhoma Gjyqësore I, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#) ("Aktgjykim i Dhomës Gjyqësore Lubanga"), 14 mars 2012, para. 533.

të drejtën zakonore ndërkombëtare. Në “organe të pushtetit” përfshihen autoritetet qeveritare, si forcat e rregullta të armatosura, njësitë e policisë, gardat kombëtare ose autoritete të tjera të një natyre të ngjashme,⁴⁴ ndër të cilët edhe grupet e armatosura dhe forca të mbrojtjes territoriale të përfshira në forcat e armatosura.⁴⁵ Termi “grupe të armatosura të organizuara” nënkupton një shkallë organizimi, por “jo domosdoshmërisht duhet të jenë po aq të organizuara sa forcat e armatosura të një shteti”.⁴⁶ Nuk është e nevojshme që ato të kryejnë operacione ushtarake të vazhdueshme dhe të bashkërenduara, por duhet të jenë mjaftueshmërisht të organizuara për t’u përballur me njëra-tjetrën me mjete ushtarake.⁴⁷ Në përcaktimin nëse një entitet joshtetëror mund të kryejë dhunë të armatosur për një kohë të zgjatur, mund të merren parasysh faktorët tregues të mëposhtëm: (i) ekzistenca e një strukture komanduese, ku përfshihen ekzistenca e një selie të shtabit, e një shtabi të përgjithshëm ose komande të lartë, e gradave dhe posteve të identifikueshme, dhe e një rregulloreje të brendshme; (ii) lëshimi i deklaratave politike ose komunikatave dhe përdorimi i zëdhënësve; (iii) kapaciteti operativ dhe aftësia për kryerjen e operacioneve ushtarake; (iv) kapaciteti logjistik që përfshin disponueshmërinë e armëve dhe pajisjeve dhe kapaciteti për të lëvizur trupat dhe për të rekrutuar dhe stërvitur personelin; (v) kontrolli territorial që përfshin ndarjen në zona të përgjegjësisë; (vi) sistemi i brendshëm disiplinor që përfshin zbatimin e së drejtës humanitare ndërkombëtare në radhët e grupit të

⁴⁴ ICTY/TPNJ, *Prokurori k. Boshkoski dhe Tarçulovski*, IT-04-82-T, [Judgement](#) (“Aktgjykimi Boshkoski dhe Tarçulovski”), 10 korrik 2008, para. 178, 195.

⁴⁵ Neni 43(3) i Protokollit Shtesë të Konventave të Gjenevës të 12 gushtit 1949, dhe në Lidhje me Mbrojtjen e Viktimave të Konflikteve të Armatosura Ndërkombëtare (Protokolli I), i 8 qershorit 1977.

⁴⁶ ICTY/TPNJ, [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Boshkoski dhe Tarçulovski, para. 195, 197; *Prosecutor v. Orić/Prokurori k. Oriqit*, IT-03-68-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) (“Aktgjykimi Oriq”), 30 qershor 2006, para. 254; *Prokurori k. Haradinajt dhe të tjerëve*, IT-04-84-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) (“Aktgjykimi Haradinaj”), 3 prill 2008, para. 60; *Prokurori k. Limajt dhe të tjerëve*, IT-03-66-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) (“Aktgjykimi Limaj dhe të tjerë”), 30 nëntor 2005, para. 89.

⁴⁷ ICTY/TPNJ, [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Boshkoski dhe Tarçulovski para. 197-198.

armatosur; (vii) aftësia për të folur me një zë të vetëm në emër të grupit të armatosur, për shembull në negociata politike apo marrëveshje armëpushimi.⁴⁸

44. Në lidhje me nivelin e intensitetit të konfliktit, neni 14(2) i Ligjit kërkon që luftimet ndërmjet palëve duhet të arrijnë një shkallë të caktuar intensiteti që shkon përtej prishjes së rendit dhe tensioneve të brendshme, siç janë trazirat, veprimet e izoluara apo sporadike të dhunës apo veprime të tjera të një natyre të ngjashme. Në këtë kontekst, nocioni i “dhunës së armatosur të zgjatur” shërben për përkufizimin e standardit të intensitetit sepse i referohet “më tepër intensitetit të dhunës së armatosur se sa kohëzgjatjes së saj”.⁴⁹ Intensiteti mund të deduktohet, për shembull nga (i) ashpërsia dhe shpeshtësia e sulmeve; (ii) përhapja e tyre në hapësirën territoriale dhe gjatë një periudhe kohe, dhe nëse janë lëshuar urdhra armëpushimi; (iii) shtimi dhe numri i forcave të dislokuara; (iv) mobilizimi dhe shpërndarja e armëve ndër palët në konflikt; (v) lloji i armëve të përdorura, në veçanti përdorimi i artilerisë së rëndë; (vi) përdorimi i mjeteve luftarake, në veçanti përdorimi i tankeve; (vii) nëse situata ka tërhequr vëmendjen e Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara apo të organizatave të tjera ndërkombëtare; (viii) ndikimet në popullatën civile, shkalla e shkatërrimit dhe numri i personave të vrarë ose të zhvendosur; dhe (ix) mënyra në të cilën është trajtuar grupi i

⁴⁸ *Shih gjithashtu* neni 1(1) i Protokollit shtesë të Konventave të Gjenevës të 12 gushtit 1949, dhe lidhur me Mbrotjtjen e Viktimave të Konfliktëve të Armatosura Jondërkombëtare (Protokolli II), i 8 qershorit 1977. (“Protokolli Shtesë II”). *Shih gjithashtu* ICTY/TPNJ, [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Boshkoski dhe Tarçulovski* para. 194-203. Megjithatë, shkalla e organizimit të një grupi të armatosur në një konflikt për të cilin është i zbatueshëm neni i përbashkët 3 i Konventave të Gjenevës nuk është e nevojshme të jetë në nivelin organizimit që kërkohet për palët në konfliktet e armatosura për të cilat është i zbatueshëm Protokolli II, *shih* ICTY/TPNJ, [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Boshkoski dhe Tarçulovski*, para. 197.

⁴⁹ ICTY/TPNJ, [Haradinaj Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Haradinaj*, para. 49; *Shih gjithashtu* *Prosecutor v. Kordić and Čerkez/Prokurori k. Kordiqit dhe Čerkezit*, IT-95-14-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) (“Aktgjykimi i Apelit *Kordiq dhe Čerkez*”), 17 dhjetor 2004, para. 341; *Prosecutor v. Tadić/Prokurori k. Tadiqit*, IT-94-1-T, Dhoma Gjyqësore, [Opinion and Judgment](#), 7 maj 1997, para. 562.

armatosur nga të tjerët dhe cilat janë ligjet sipas të cilave pretendon se ka vepruar.⁵⁰

45. Së fundi, shtrirja kohore dhe gjeografike e konflikteve të armatosura me karakter jondërkombëtar i kapërcen kufijtë e kohës dhe vendit të saktë të luftimeve; rregullat e zbatueshme veprojnë përtej pushimit të luftimeve deri në arritjen e një zgjidhjeje paqësore.⁵¹ Rrjedhimisht, normat e së drejtës humanitare ndërkombëtare janë të zbatueshme pavarësisht nëse faktikisht po ndodhin veprimtari luftarake në një vendndodhje të caktuar.⁵² Në rastin e personave të cilëve u është kufizuar liria, e drejta humanitare ndërkombëtare vazhdon të zbatohet deri në momentin kur përfundon heqja apo kufizimi i lirisë.⁵³

(b) Lidhja me konfliktin e armatosur

46. Krimet e pretenduara duhet të kenë lidhje të mjaftueshme me konfliktin e armatosur. Nuk është e nevojshme që konflikti i armatosur të ketë shkaktuar kryerjen e krimit për të cilin është ngritur akuzë, por ai duhet të ketë luajtur më së paku një rol të konsiderueshëm në aftësinë e kryesit për ta kryer atë krim, në

⁵⁰ ICTY/TPNJ, [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Boshkoski dhe Tarçulovski para. 177, konfirmuar nga [Boškoski and Tarčulovski Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Boshkoski dhe Tarçulovski para. 22 dhe 24; ICC/GJPN, [Ntaganda Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Ntaganda, para. 703-704, 716; *Prosecutor v. Bemba*/Prokurori k. Bembas, ICC-01/05-01/08-3343, Dhoma Gjyqësore III, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#)/Aktgjykim në bazë të nenit 74 të Statutit ("Aktgjykimi Bemba"), 21 mars 2016, para. 137; [Lubanga Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Lubanga, para. 538; *Prosecutor v. Katanga*/Prokurori k. Katangas, ICC-01/04-01/07-3436-tENG, Dhoma Gjyqësore II, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#)/Aktgjykim në bazë të nenit 74 të Statutit ("Aktgjykimi Katanga"), 7 mars 2014, para. 1186-1187.

⁵¹ ICTY/TPNJ, [Tadić Decision on Jurisdiction](#)/Vendimi Tadiq mbi Juridiksionin, para. 67-70; [Limaj et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Limaj dhe të tjerë, para. 84; *Prosecutor v. Vasiljević*/Prokurori k. Vasileviqit, IT-98-32-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgment](#)/Aktgjykim, 29 nëntor 2002, para. 25; *Prosecutor v. Kunarac et al.*/Prokurori k. Kunaracit dhe të tjerëve, IT-96-23 & IT-96-23/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit Kunarac dhe të tjerë"), 12 qershor 2002, para. 57.

⁵² ICTY/TPNJ, [Orić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Oriq, para. 255; [Tadić Decision on Jurisdiction](#)/Vendimi Tadiq mbi Juridiksionin, para. 70.

⁵³ 1987 ICRC *Commentary to Additional Protocol II regarding Article 2(2)* /Shpjegues i KNKK-së i vitit 1987 lidhur me nenin 2(2), para. 4491-4496.

vendimin e tij për ta kryer, mënyrën se si u krye krimi, ose qëllimin për të cilin u krye ai.⁵⁴ Në përcaktimin e ekzistencës së lidhjes duhet t'i kushtohet vëmendje: (i) statusit të kryesit dhe të viktimës; (ii) nëse akti i shërben qëllimit përfundimtar të fushatës ushtarake; ose (iii) nëse akti u krye si pjesë e, apo në kontekstin e detyrave zyrtare të kryesit.⁵⁵

(c) Dijenia për ekzistencën e konfliktit të armatosur

47. Kryesi duhet të ketë dijeni për rrethanat faktike që përcaktojnë konfliktin e armatosur me karakter jondërkombëtar.⁵⁶ Nuk është e nevojshme që kryesi të ketë njohuri për klasifikimin e saktë ligjor të konfliktit të armatosur.⁵⁷

2. Kriteria të veçanta: krime të luftës

48. Të gjitha krimet duhet të kryhen kundër personave të mbrojtur. Pjesa e përgjithshme e nenit 14(1)(c) të Ligjit që përmend nenin e përbashkët 3(1) kërkon që viktima të mos ketë qenë duke marrë pjesë aktivisht në luftime në kohën e kryerjes së veprës penale.⁵⁸ Pjesëmarrja aktive në luftime nënkupton kryerjen e

⁵⁴ ICTY/TPNJ, [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kunarac dhe të tjerë, para. 58; *Prosecutor v. Stakić*/Prokurori k. Stakiqit, IT-97-24-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Stakiq"), 22 mars 2006, para. 342; [Tadić Decision on Jurisdiction](#)/Vendimi Tadiq mbi Juridiksionin para. 70; ICTR/TPNR, *Setako v. Prosecutor/Setako* k. Prokurorit, ICTR-04-81-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Setako"), 28 shtator 2011, para. 249; *Rutaganda v. Prosecutor/Rutaganda* k. Prokurorit, ICTR-96-3-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#)/Aktgjykimi i Apelit, 26 maj 2003, para. 569-570.

⁵⁵ ICTY/TPNJ, [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kunarac dhe të tjerë, para. 59; ICC/GJPN, [Bemba Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Bemba, para. 143.

⁵⁶ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Naletilić and Martinović*/Prokurori k. Naletiliqit dhe Martinoviqit, IT-98-34-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Naletiliq dhe Martinović"), 3 maj 2006, para. 118-121; [Boškoski and Tarčulovski Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Boshkoski dhe Tarçulovski, para. 295. Shih gjithashtu ICC/GJPN, [Ntaganda Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Ntaganda, para. 698.

⁵⁷ ICTY/TPNJ, [Naletilić and Martinović Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Naletiliq dhe Martinović para. 119; [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kordiq dhe Čerkez, para. 311.

⁵⁸ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Karadžić*/Prokurori k. Karaxhiqit, IT-95-5/18-AR73.9, Dhoma e Apelit, [Decision on Appeal from Denial of Judgment of Acquittal for Hostage-Taking](#) ("Vendimi Karaxhiq i 11 dhjetorit 2012"), 11 dhjetor 2012, para. 8, 21; IT-95-5/18-AR72.5, Dhoma e Apelit, [Decision on Appeal of Trial](#)

akteve si pjesë e zhvillimit të luftimeve që për nga natyra ose qëllimi synojnë t'i shkaktojnë dëm faktik personelit ose pajisjeve të palës kundërshtare.⁵⁹ Personat që nuk marrin pjesë aktive në luftime, ndër të cilët edhe pjesëtarë të forcave të armatosura që kanë dorëzuar armët dhe ata që janë jashtë luftimit për shkak të sëmundjes, plagëve, ndalimit, apo çfarëdo shkakut tjetër, janë të mbrojtur sipas nenit të përbashkët 3. Kryesi duhet të dijë ose duhej të kishte ditur për statusin e viktimave si persona që nuk marrin pjesë aktive në luftime.⁶⁰

(a) Ndalimi arbitrar

Elementët materialë (veprimi i fajshëm)

49. Krimi i ndalimit arbitrar si krim lufte, brenda kuptimit të nenit 14(1)(c) të Ligjit, kryhet nëpërmjet një veprimi apo mosveprimi që sjell si pasojë heqjen e lirisë një personi i cili nuk merr pjesë në luftime, pa bazë ligjore dhe pa përmbushur garancitë procedurale bazë.

50. Heqja e lirisë është pa bazë ligjore kur nuk përliqet as prej një procesi penal dhe as prej arsyeve për të besuar se heqja e lirisë është absolutisht e domosdoshme për arsye të sigurisë.⁶¹

Chamber's Decision on Preliminary Motion to Dismiss Count 11 of the Indictment/Vendim mbi apelin e vendimit të Dhomës Gjyqësore në lidhje me mocionin paraprak për rrëzimin e pikës 11 të aktakuzës, 9 korrik 2009, para. 22-26; *Boškoski and Tarčulovski Appeal Judgment*/Aktgjykimi i Apelit Boshkoski dhe Tarçulovski, para. 66; *Prosecutor v. Strugar*/Prokurori k. Strugarit, IT-01-42-A, Dhoma e Apelit, *Judgement* ("Aktgjykimi i Apelit Strugar"), 17 korrik 2008, para. 172, 178; *Prosecutor v. Mucić et al.*/Prokurori k. Muciqit dhe të tjerëve, IT-96-21-A, Dhoma e Apelit, *Judgement* ("Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë"), 20 shkurt 2001, para. 420, 424.

⁵⁹ ICTY/TPNJ, *Strugar Appeal Judgment*/Aktgjykimi i Apelit Strugar, para. 178; ICC/GJPN, *Katanga Trial Judgment*/Aktgjykimi Katanga, para. 789-790. *Shih gjithashtu* nenin 13(3) të Protokollit Shtesë II.

⁶⁰ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Mladić*/Prokurori k. Mlladiqit, IT-09-92-T, Dhoma Gjyqësore, *Judgment* ("Aktgjykimi Mlladiq"), 22 nëntor 2017, para. 3017; *Karadžić Decision 11 December 2012*/Vendimi Karaxhiq i 11 dhjetorit 2012, para. 22; *Boškoski and Tarčulovski Appeal Judgment* /Aktgjykimi i Apelit Boshkoski dhe Tarçulovski, para. 66.

⁶¹ ICTY/TPNJ, *Mucić et al. Appeal Judgment*/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 320-322; *Kordić and Čerkez Appeal Judgment*/Aktgjykimi i Apelit Kordiq dhe Čerkez, para. 72-73; Dhomat e

51. Garancitë procedurale bazë përfshijnë, në veçanti (i) detyrimin për ta informuar personin e arrestuar për arsyet e arrestimit; (ii) detyrimin për ta nxjerrë personin e arrestuar menjëherë para një gjykatësi ose një autoriteti tjetër kompetent; dhe (iii) detyrimin për t'i dhënë personit të cilit i është hequr liria mundësinë të bëjë ankesë lidhur me ligjshmërinë e ndalimit të tij.⁶²

52. Në kryerjen e vlerësimit nëse janë përmbushur garancitë procedurale bazë, nuk ka rëndësi nëse (i) heqja e lirisë ishte fillimisht e përligjur⁶³ apo (ii) kryesi është personalisht përgjegjës për mosrespektimin e të drejtave procedurale të të ndaluarit.⁶⁴

Elementi mendor (synimi kriminal)

53. Sjellja e kryesit duhet të jetë e qëllimshme. Përveç kësaj, kryesi nuk duhet të ketë arsye për të besuar se ndalimi është absolutisht i domosdoshëm për shkak të shqetësimeve të palëve për sigurinë, ose kryesi duhet të dijë se të ndaluarve nuk u janë akorduar garancitë e duhura procedurale, ose të tregohet qëllimisht shpërfillës nëse janë akorduar këto garanci apo jo.⁶⁵

Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), *Co-Prosecutors v. Kaing Guek Eav/Prokurorët k. Kaing Guek Eav*, 001/18-07-2007/ECCC/TC, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) ("Aktgjykim i Dhomës Gjyqësore Duch"), 26 korrik 2010, para. 465.

⁶² Rule 99/Rregulla 99, Studim i së drejtës zakonore humanitare ndërkombëtare, Vëll. I (*Rules/Rregullat*), f. 349-350. Shih gjithashtu nenin 6, Protokolli Shtesë II.

⁶³ ICTY/TPNJ, [Mucić et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 322. Shih gjithashtu ICTY/TPNJ, [Kordić and Čerkez Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kordiq dhe Čerkez, para. 73; Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Duch, para. 465.

⁶⁴ ICTY/TPNJ, [Mucić et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 379.

⁶⁵ ICTY/TPNJ, [Mucić et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 378.

(b) Trajtimi mizor

Elementët materialë (veprimi i fajshëm)

54. Krimi i trajtimit mizor si krim lufte, brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit, kryhet përmes një veprimi ose mosveprimi që shkakton vuajtje ose lëndim të rëndë mendor ose fizik, ose që përbën një cenim të rëndë të dinjitetit njerëzor.⁶⁶

55. Shkalla e rëndësisë së dëmtimit ose lëndimit duhet vlerësuar rast pas rasti, duke marrë parasysh faktorë si: (i) ashpërsia e sjelljes së pretenduar; (ii) natyra e veprimit ose mosveprimit; (iii) konteksti në të cilin ka ndodhur sjellja; (iv) kohëzgjatja dhe/ose përsëritja e sjelljes; (v) ndikimi fizik dhe mendor i saj mbi viktimën; dhe (vi) rrethanat personale të viktimës, ndër të cilat mosha, gjinia dhe gjendja shëndetësore.⁶⁷

56. Vuajtja e shkaktuar nga veprimi mbi viktimën nuk është e nevojshme të jetë afatgjatë, për sa kohë që është e vërtetë dhe e rëndë.⁶⁸

⁶⁶ ICTY/TPNJ, [Mucić et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 424. Shih gjithashtu ICTY/TPNJ, Prokurori k. Haradinajt dhe të tjerëve, IT-04-84-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Haradinajt"), 19 korrik 2010, para. 93-94; Prosecutor v. Blaškić/Prokurori k. Bllashkiqit, IT-95-14-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Bllashkiq"), 29 korrik 2004, para. 595.

⁶⁷ ICTY/TPNJ, Prosecutor v. Popović et al. /Prokurori k. Popoviqit dhe të tjerëve, IT-05-88-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) ("Aktgjykimi Popoviq dhe të tjerë"), 10 qershor 2010, poshtëshënimi 3249; Prosecutor v. Kvočka et al. /Prokurori k. Kvočkës dhe të tjerëve, IT-98-30/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Kvočka dhe të tjerë"), 28 shkurt 2005, para. 584-585; Prosecutor v. Mrkšić et al./Prokurori k. Mrkshiqit dhe të tjerëve, IT-95-13/1-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) ("Aktgjykimi Mrkshiq dhe të tjerë"), 27 shtator 2007, para. 516, 525, 537; Prosecutor v. Krnojelac/Prokurori k. Krnojellacit, IT-97-25-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) ("Aktgjykimi Krnojelac"), 15 mars 2002, para. 131.

⁶⁸ ICTY/TPNJ, [Krnojelac Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Krnojellac, para. 131.

Elementi mendor (synimi kriminal)

57. Kryesi duhet të ketë vepruar në mënyrë të qëllimshme ose me dijeninë se vuajtja apo lëndimi i rëndë mendor ose fizik, ose cenimi i rëndë i dinjitetit njerëzor, ishte pasojë e mundshme e veprimit ose mosveprimit.⁶⁹

(c) Tortura

Elementët materialë (veprimi i fajshëm)

58. Krimi i torturës si krim lufte brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit, kryhet nëpërmjet një veprimi ose mosveprimi që shkakton dhimbje ose vuajtje të rëndë fizike apo mendore mbi një person tjetër.⁷⁰ Nëse veprimi apo mosveprimi i përmbush kriteret e aktit të torturës duhet të shqyrtohet rast pas rasti,⁷¹ duke marrë parasysh, për shembull (i) natyrën dhe rrethanat e shkakimit të dhimbjes; (ii) paramendimin dhe institucionalizimin e keqtrajtimit; (iii) gjendjen fizike të viktimës; (iv) mënyrën dhe metodën e përdorur; (v) pozitën inferiore të viktimës; (vi) shkallën në të cilën është keqtrajtuar individ i gjatë një periudhe të zgjatur kohe; (vii) përdorimin e formave të përsëritura ose të ndryshme të keqtrajtimit të tyre që janë të ndërlidhura, kryhen sipas një praktike të caktuar sjelljeje, ose bëhen

⁶⁹ ICTY/TPNJ, [Popović et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Popović dhe të tjerë*, para. 974; [Mrkšić et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Mrkšić dhe të tjerë*, para. 516; [Limaj et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Limaj dhe të tjerë*, para. 231; *Prosecutor v. Strugar*/Prokurori k. Strugarit, IT-01-42-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgment](#)/Aktgjykim, 31 janar 2005, para. 261.

⁷⁰ ICTY/TPNJ, [Haradinaj Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Haradinaj*, para. 290; [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kunarac dhe të tjerë*, para. 142. Shih gjithashtu ICC/GJPN, *Prosecutor v. Bemba*/Prokurori k. *Bembas*, ICC-01/05-01/08-424, Dhoma e Procedurës Paraprake II, [Decision Pursuant to Article 61\(7\)\(a\) and \(b\) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Jean-Pierre Gombo](#), 15 qershor 2009, para. 292; Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 354.

⁷¹ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Brđanin*/Prokurori k. Brgjaninit, IT-99-36-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit Brgjanin"), 3 prill 2007, para. 251; [Naletilić and Martinović Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Naletiliq dhe Martinović*, para. 299; [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kunarac dhe të tjerë*, para. 149.

për arritjen e të njëjtit qëllim të ndaluar.⁷² Kushtet e imponuara gjatë ndalimit, si rrahjet, dhuna seksuale, mohimi për një kohë të gjatë i gjumit, ushqimit, higjienës dhe ndihmës mjekësore, si dhe kërcënimet me torturë, përdhunim, ose vrasje të të afërmve, janë konsideruar mjaftueshmërisht të rënda sa të përbëjnë torturë.⁷³

59. Nuk është e nevojshme që pasojat e veprimit ose mosveprimit të jenë të dukshme tek viktimat që të përbëjnë torturë dhe as nuk është kusht që lëndimi të jetë i përhershëm.⁷⁴ Nuk është kusht që kryesi të ketë vepruar në cilësinë e një zyrtari publik apo të personi me pozitë eprorë.⁷⁵

Elementi mendor (synimi kriminal)

60. Kryesi duhet ta ketë shkaktuar dhimbjen dhe vuajtjen në mënyrë të qëllimshme dhe me synime të tilla si: marrja e informatave ose e një deklarate pranuese, ose ndëshkimi, frikësimi, shtrëngimi ose diskriminimi i viktimës ose një personi të tretë për çfarëdo arsye.⁷⁶ Është e mjaftueshme që një nga qëllimet e ndaluara të jetë pjesë e motivit për sjelljen; nuk është e nevojshme që ai të jetë “qëllimi mbizotërues ose i vetëm” në shkaktimin e dhimbjes apo vuajtjes së rëndë.⁷⁷

⁷² ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Simić et al.*/Prokurori k. Simiqit dhe të tjerëve, IT-95-9-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgment](#) (“Aktgjykimi Simiq dhe të tjerë”), 17 tetor 2003, para. 80, që i referohet [Krnojelac Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Krnojelac*, para. 182. Shih gjithashtu Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 355.

⁷³ Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 355, që i referohet ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Mucić et al.*/Prokurori k. Muciqit dhe të tjerëve, IT-96-21-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgment](#) (“Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë”), 16 nëntor 1998, para. 467; *Prosecutor v. Kvočka et al.*/Prokurori k. Kvoçkës dhe të tjerëve, IT-98-30/1-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgment](#) (“Aktgjykimi Kvočka dhe të tjerë”), 2 nëntor 2001, para. 151.

⁷⁴ Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 355.

⁷⁵ ICTY/TPNJ, [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kunarac* dhe të tjerë, para. 148; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka* dhe të tjerë, para. 284.

⁷⁶ ICTY/TPNJ, [Kunarac et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kunarac* dhe të tjerë, para. 153; [Limaj et al. Trial Judgment](#) /Aktgjykimi *Limaj* dhe të tjerë, para. 235, 239; Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 356.

⁷⁷ ICTY/TPNJ, [Simić et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Simiq* dhe të tjerë, para. 81; [Kvočka et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Kvočka* dhe të tjerë, para. 153; [Mucić et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit

(d) Vrasja e paligjshme

Elementët materialë (veprimi i fajshëm)

61. Krimi i vrasjes së paligjshme si krim lufte, brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit, kryhet nëpërmjet një veprimi ose mosveprimi që çon në vdekjen e një personi.⁷⁸

Elementi mendor (synimi kriminal)

62. Kryesi duhet ta ketë vrarë personin në mënyrë të qëllimshme ose të ketë shkaktuar qëllimisht dëmtim të rëndë fizik që kryesi logjikisht duhej ta kishte ditur se mund të çonte në vdekje.⁷⁹

C. FORMAT E PËRGJEGJËSISË PENALE

63. Prokurori i Specializuar argumenton këto forma të përgjegjësisë penale: kryerje krimi, qoftë kryerja e drejtpërdrejtë dhe kryerja në bazë të një ndërmarrjeje kriminale të përbashkët, si dhe ndihma dhe inkurajimi.⁸⁰ Elementët objektivë dhe subjektivë të këtyre formave të përgjegjësisë penale parashtrohen në vijim.

Muciq dhe të tjerë, para. 470; Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Duch*, para. 356.

⁷⁸ ICTY/TPNJ, [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka dhe të tjerë*, para. 259-261; [Krnojelac Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Krnojelac*, para. 326-327.

⁷⁹ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Mladić*, para. 3050; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka dhe të tjerë*, para. 261; ICTR/TPNR, [Setako Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Setako*, para. 257; Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias (ECCC), [Duch Trial Judgment](#), para. 333.

⁸⁰ Aktakuza e Rishikuar, para. 30.

1. Kryerja e drejtpërdrejtë (neni 16(1)(a) i Ligjit)

(a) Elementët objektivë

64. Në kryerjen e drejtpërdrejtë kryesi kryen fizikisht elementët objektivë të krimit ose nuk ndërmerr veprim kur sipas ligjit i kërkohet të veprojë.⁸¹

(b) Elementi subjektiv

65. Kryesi duhet të ketë synimin ta kryejë krimin ose duhet të veprojë i vetëdijshëm për gjasat e konsiderueshme se do të kryhej krimi si pasojë e sjelljes së vet.⁸²

2. Ndërmarrje kriminale e përbashkët (neni 16(1)(a) i Ligjit)

66. Ndërmarrja kriminale e përbashkët ("NKP") si formë e përgjegjësisë penale përfshin tri forma ose kategori (bazë, sistimore dhe e zgjeruar). Në formën bazë ("NKP I") disa kryes veprojnë mbi bazën e një qëllimi të përbashkët; në formën sistimore ("NKP II"), që është një variant i formës së parë, krimet kryhen brenda një sistemi të organizuar keqtrajtimi nga anëtarë të forcave ushtarake ose njësi administrative, si në kampet e përqendrimit ose të ndalimit; në formën e zgjeruar ("NKP III") vërtetohet përgjegjësia penale për aktet e një bashkëkryesi që dalin

⁸¹ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Tadić*/Prokurori k. Tadiqit, IT-94-1-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Tadiq"), 15 korrik 1999, para. 188; *Prosecutor v. Blagojević and Jokić*/Prokurori k. Bllagojeviqit dhe Jokiqit, IT-02-60-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#)/Aktgjykim, 17 janar 2005, para. 694; *Prosecutor v. Lukić and Lukić*/Prokurori k. Llukiqit dhe Llukiqit, IT-98-32/1-T, Dhoma Gjyqësore, [Judgement](#) ("Aktgjykimi Llukiq"), 20 korrik 2009, para. 897; ICTR/TPNR, *Nahimana et al. v. Prosecutor*, ICTR-99-52-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Nahimana dhe të tjerë"), 28 nëntor 2007, para. 478; *Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana*/Prokurori k. Kayishema dhe Ruzindana, ICTR-95-1-A, Dhoma e Apelit, [Judgment \(Reasons\)](#)/Aktgjykim (Arsyetimi) ("Aktgjykimi i Apelit Kayishema dhe Ruzindana"), 1 qershor 2001, para. 187.

⁸² ICTY/TPNJ, [Lukić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Llukiq, para. 900; ICTR/TPNR, [Kayishema and Ruzindana Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kayishema dhe Ruzindana para. 187.

jashtë kuadrit të planit të përbashkët, por që ishin pasojë e parashikueshme e realizimit të planit.⁸³

(a) Elementët objektivë

67. Për gjitha format e NKP-së kërkohet ekzistenca e elementëve objektivë në vijim: (i) një shumësi personash që veprojnë në bazë të një qëllimi të përbashkët; (ii) një qëllim i përbashkët i cili përbën kryerje të një krimi ose përfshin kryerjen e një krimi sikurse parashikohet në Ligj; dhe (iii) pjesëmarrja e kryesit në realizimin e projektit ose qëllimit të përbashkët.⁸⁴

68. *Shumësi personash*. NKP-ja ekziston kur një shumësi personash merr pjesë në realizimin e një objekti kriminal të përbashkët.⁸⁵ Nuk është e nevojshme që personat pjesëmarrës në ndërmarrjen kriminale të jenë të organizuar në një strukturë ushtarake, politike ose administrative.⁸⁶ Megjithatë, ata duhet të

⁸³ ICTY/TPNJ, [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka dhe të tjerë*, para. 82-83; *Prosecutor v. Vasiljević*/Prokurori k. Vasileviqit, IT-98-32-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit *Vasileviq*"), 25 shkurt 2004, para. 98; [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Tadiq*, para. 196, 202-203, 228. ICTR/TPNR, *Prosecutor v. Ntakirutimana and Ntakirutimana*/Prokurori k. Ntakirutimana and Ntakirutimana, ICTR-96-10-A dhe ICTR-96-17-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit *Ntakirutimana*"), 13 dhjetor 2004, para. 464.

⁸⁴ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Mlladiq*, para. 3561; *Prosecutor v. Karadžić*/Prokurori k. Karaxhiqit, IT-95-5/18-T, Dhoma Gjyqësore, [Public Redacted Version of Judgment Issued on 24 March 2016](#)/Version i redaktuar publik i Aktgjykimit të lëshuar më 24 mars 2016, 24 mars 2016, para. 561, që i referohet [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Tadiq*, para. 227; [Stakić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Stakiq*, para. 64. *Shih gjithashtu* ICTR/TPNR, *Karemera and Ngirumpatse v. Prosecutor/Karemera and Ngirumpatse k. Prokurorit*, ICTR-98-44-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit, 29 shtator 2014, para. 110; [Ntakirutimana Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Ntakirutimana*, para. 461-468; STL/TSL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*/Prokurori k. Ajashit dhe të tjerëve, STL-11-OI/I, Dhoma e Apelit, [Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging](#) ("Vendim mbi dispozitat ligjore të zbatueshme *Ajash dhe të tjerë*"), 16 shkurt 2011, para. 236-249.

⁸⁵ ICTY/TPNJ, [Haradinaj Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Haradinaj* para. 138; [Kvočka et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Kvočka dhe të tjerë*, para. 307.

⁸⁶ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Mlladiq*, para. 3561; [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Tadiq*, para. 227.

identifikohen konkretisht, për shembull, me anë të emrit ose kategorive ose grupeve të personave.⁸⁷

69. *Qëllimi i përbashkët që përbën kryerje të një krimi ose përfshin kryerjen e një krimi.* Nuk është e nevojshme që ky plan, projekt, ose qëllim të jetë organizuar ose formuluar më herët. Plani ose qëllimi i përbashkët mund të materializohet pa përgatitje paraprake dhe deduktohet nga fakti i një shumësie personash që veprojnë së bashku për të realizuar një ndërmarrje kriminale të përbashkët.⁸⁸ Qëllimi i përbashkët nuk presupozon planifikim përgatitor ose marrëveshje të shprehur ndërmjet pjesëmarrësve në NKP, ose ndërmjet pjesëmarrësve në NKP dhe personave të tretë.⁸⁹ Për më tepër, NKP-ja mund të ekzistojë edhe nëse asnjë ose vetëm disa prej kryesve fizikë të krimeve janë anëtarë të NKP-së, por përdoren nga një ose më shumë anëtarë të NKP-së për të kryer krimet sipas qëllimit të përbashkët.⁹⁰

70. Në NKP III kryesi është përgjegjës për krime të kryera jashtë kuadrit të qëllimit të përbashkët, por që megjithatë janë pasojë objektivisht e parashikueshme e atij qëllimi të përbashkët.⁹¹

71. *Kontributi.* Kryesi duhet të ketë marrë pjesë në realizimin e qëllimit të përbashkët mbi të cilin bazohet NKP-ja duke ndihmuar ose duke kontribuar për

⁸⁷ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Mlladiq, para. 3561; *Prosecutor v. Krajišnik*/Prokurori k. Krajishnikut, IT-00-39-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#) ("Aktgjykimi i Apelit *Krajishnik*"), 17 mars 2009, para. 156-157; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin, para. 430.

⁸⁸ ICTY/TPNJ, [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Tadiq, para. 227; *Prosecutor v. Furundžija*/Prokurori k. Furunxhijas, IT-95-17/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit, 21 korrik 2000, para. 119.

⁸⁹ ICTY/TPNJ, [Haradinaj Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Haradinaj, para. 138; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin, para. 418; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kvočka dhe të tjerë, para. 117-119.

⁹⁰ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi Mlladiq para. 3561; [Krajišnik Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Krajishnik, para. 225-226, 235-236; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin para. 410, 413.

⁹¹ *Shih* referencën për standardin e "personit me maturi të arsyeshme" në STL/TSL, [Ayyash et al. Decision on Applicable Law](#)/Vendim mbi ligjin e zbatueshëm *Ajash dhe të tjerë*, para. 242.

zbatimin e planit ose qëllimit të përbashkët, por nuk është e nevojshme të ketë kryer ndonjë pjesë të veprimit të fajshëm të krimit për të cilin akuzohet.⁹² Ligjërisht nuk është e nevojshme që kontributi i kryesit në NKP të jetë i domosdoshëm ose i konsiderueshëm, por duhet të jetë më së paku një kontribut i qenësishëm në krimet për të cilat ai ose ajo konstatohet se është përgjegjës.⁹³ Nuk është e nevojshme që kontributi në vetvete të jetë kriminal.⁹⁴

(b) Elementi subjektiv

72. Elementët subjektivë ndryshojnë sipas kategorisë së NKP-së nën shqyrtim.

73. Sa i përket NKP I, kryesi duhet të ketë të njëjtin synim me pjesëmarrësit e tjerë për kryerjen e krimeve që janë pjesë e qëllimit të përbashkët, duke përfshirë edhe synimin konkret.⁹⁵

74. Në lidhje me NKP II, kërkohet njohuria personale për sistemin e keqtrajtimit si edhe synimi për të realizuar këtë sistem të përbashkët dhe të bashkërenduar të keqtrajtimit.⁹⁶

75. Sa i përket NKP III, kryesi është përgjegjës për krimet e kryera jashtë qëllimit të përbashkët në qoftë se në rrethanat e rastit (i) kryesi kishte synimin të merrte pjesë dhe të kontribuonte në realizimin e qëllimit të përbashkët; (ii) për kryesin ishte e parashikueshme që krimi i zgjeruar mund të kryhej nga cilido anëtar i grupit, për realizimin e qëllimit të përbashkët; dhe (iii) kryesi me vullnet të lirë

⁹² ICTY/TPNJ, [Krajišnik Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Krajišnik*, para. 215, 218, 695; [Tadić Appeal Judgment](#), Aktgjykimi *Tadić* para. 227.

⁹³ ICTY/TPNJ, [Mladić Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Mladić*, para. 3561; [Krajišnik Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Krajišnik*, para. 215, 662, 675, 695-696; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Brđanin*, para. 430; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka dhe të tjerë*, para. 97-98.

⁹⁴ ICTY/TPNJ, [Krajišnik Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Krajišnik* para. 695.

⁹⁵ ICTY/TPNJ, *Prokurori k. Gjorgjeviqit*, IT-05-87/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#)/Aktgjykimi i Apelit, 27 janar 2014, para. 468.

⁹⁶ ICTY/TPNJ, [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Tadić*, para. 228; [Limaj et al. Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Limaj dhe të tjerë*, para. 511; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kvočka dhe të tjerë*, para. 82.

ndërmori rrezikun e mundësisë që të ndodhte krimi i zgjeruar kur mori pjesë në qëllimin e përbashkët.⁹⁷ Parashikueshmëria ndodh kur kryesi ishte i vetëdijshëm se krimi jashtë kuadrit të qëllimit të përbashkët ishte pasojë e mundshme e zbatimit të atij qëllimi të përbashkët.⁹⁸ Kryesi ndërmer rrezik me vullnet të lirë kur, duke qenë i vetëdijshëm se një krim i tillë është pasojë e mundshme e zbatimit të ndërmarrjes, kryesi vendos të marrë pjesë në atë ndërmarrje.⁹⁹

76. Në përcaktimin nëse krimi ishte i parashikueshëm për kryesin, janë shqyrtuar ndër të tjerë faktorët e mëposhtëm: (i) njohuria për mënyrën e zbatimit të NKP-së në terren;¹⁰⁰ (ii) dijenia për të shkuarën dhe tendencat kriminale të anëtarëve të ndërmarrjes për kryerje të krimeve;¹⁰¹ (iii) deklaratat e kryesit;¹⁰² (iv) koha dhe vendi i kryerjes së krimeve jashtë kuadrit të qëllimit të përbashkët;¹⁰³ (v) njohuria për motivet personale të hakmarrjes të anëtarëve të ndërmarrjes ose personave të përdorur prej tyre;¹⁰⁴ (vi) dijenia për urrejtjen etnike ndërmjet palëve në konflikt;¹⁰⁵

⁹⁷ ICTY/TPNJ, [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Tadiq, para. 228; Prokurori k. Shainoviqit dhe të tjerëve, IT-05-87-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Shainoviq dhe të tjerëve"), 23 janar 2014, para. 1557; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin, para. 365, 411; [Stakić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Stakiq, para. 65; [Kvočka et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Kvočka dhe të tjerëve, para. 83.

⁹⁸ Mundësia e kryerjes së krimit të zgjeruar duhet të jetë mjaftueshmërisht e konsiderueshme që të jetë logjiksht e parashikueshme mbi bazën e informacionit që dispononte kryesi në atë kohë. *Shih*, ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Stanišić and Župljanin*/Prokurori k. Stanishiqit dhe Zhuplaninit, IT-08-91-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Stanishiq dhe Zhuplanin"), 30 qershor 2016, para. 627.

⁹⁹ ICTY/TPNJ, [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin, para. 411.

¹⁰⁰ ICTY/TPNJ, [Stanišić and Župljanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Stanishiq dhe Zhuplanin, para. 627, 1002.

¹⁰¹ ICTY/TPNJ, [Stanišić and Župljanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Stanishiq dhe Zhuplanin, para. 628, 647, 1002.

¹⁰² ICTY/TPNJ, [Šainović et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Shainoviq dhe të tjerëve, para. 1090.

¹⁰³ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Popović et al.*/Prokurori k. Popoviqit dhe të tjerëve, IT-05-88-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Popoviq dhe të tjerëve"), 30 janar 2015, para. 1434.

¹⁰⁴ ICTY/TPNJ, [Popović et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Popoviq dhe të tjerëve, para. 1434.

¹⁰⁵ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Tolimir*/Prokurori k. Tolimirit, IT-05-88/2-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Tolimir"), 8 prill 2015, para. 520; [Stanišić and Župljanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Stanishiq dhe Zhuplanin, para. 1002.

dhe (vii) njohuria për veprimtaritë e vartësve kryes në keqtrajtimin e të burgosurve.¹⁰⁶

3. Ndhurma dhe inkurajimi (neni 16(1)(a) i Ligjit)

(a) Elementët objektivë

77. Ndhurma dhe inkurajimi, qoftë përmes veprimit ose mosveprimit,¹⁰⁷ kërkon që kryesi të ndihmojë, inkurajojë, ose të japë mbështetje morale për kryerjen e një krimi, kur kjo mbështetje ka ndikim të konsiderueshëm në kryerjen e krimit.¹⁰⁸ Ndhurma dhe inkurajimi mund të ndodhë para, gjatë, ose pas kryerjes së krimit dhe në një vend të ndryshëm nga ai i krimit.¹⁰⁹ Është e panevojshme të vërtetohet se krimi nuk do të ishte kryer pa kontributin e ndihmuesit e inkurajuesit¹¹⁰ apo se ekzistonte një plan apo marrëveshje ndërmjet ndihmuesit e inkurajuesit dhe kryesit.¹¹¹ Po kështu, nuk është kusht të provohet se veprimet e ndihmuesit e

¹⁰⁶ ICTY/TPNJ, [Tolimir Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Tolimir, para. 539.

¹⁰⁷ ICTY/TPNJ, [Mrkšić and Šljivančanin](#), IT-95-13/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Mrkshiq dhe Shlivančanin"), 5 maj 2009, para. 49, 134, 154; [Blaškić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Bllashkiq, para. 47.

¹⁰⁸ ICTY/TPNJ, [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Tadiq, para. 229; [Vasiljević Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Vasileviq para. 102; *Prosecutor v. Aleksovski*/Prokurori k. Aleksovskit, IT-95-14/1-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Aleksovski"), 24 mars 2000, para. 162, 164; ICTR/TPNR, *Kalimanzira v. Prosecutor*, ICTR-05-88-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Kalimanzira"), 20 tetor 2010, para. 74; [Nahimana et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Nahimana dhe të tjerë, para. 482; SCSL, *Prosecutor v. Taylor*/Prokurori k. Tejlër, SCSL-03-01-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Tejlër"), 26 shtator 2013, para. 475.

¹⁰⁹ ICTY/TPNJ, [Mrkšić and Šljivančanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Mrkshiq dhe Shlivančanin, para. 81; *Prosecutor v. Simić*/Prokurori k. Simiqit, IT-95-9-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit Simiq"), 28 nëntor 2006, para. 85; [Blaškić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Bllashkiq, para. 48; [Mucić et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Muciq dhe të tjerë, para. 352; ICTR/TPNR, [Nahimana et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Nahimana dhe të tjerë, para. 482.

¹¹⁰ ICTY/TPNJ, [Mrkšić and Šljivančanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Mrkshiq dhe Shlivančanin para. 81; [Simić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Simiq, para. 85; [Blaškić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Bllashkiq para. 48.

¹¹¹ ICTY/TPNJ, [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Brgjanin, para. 263; [Tadić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit Tadiq para. 229.

inkurajuesit kishin objektivin konkret për të ndihmuar, inkurajuar, ose për të dhënë mbështetje morale për kryerjen e krimeve.¹¹²

(b) Elementi subjektiv

78. Ndhmuesi e inkurajuesi duhet të ketë njohuri se veprimet ose mosveprimet e veta ndihmojnë në kryerjen e krimit nga kryesi.¹¹³ Në veçanti, ndihmuesi e inkurajuesi duhet të ketë dijeni për elementët thelbësorë të krimit që u krye,¹¹⁴ ndër të cilët gjendja mendore e kryesit dhe çfarëdo synimi konkret që ka lidhje me të,¹¹⁵ por nuk është e nevojshme që ai ose ajo të ketë atë synim konkret.¹¹⁶

VI. AKUZAT

79. Përpara shqyrtimit të materialit mbështetës në lidhje me secilën akuzë dhe nxjerrjes së konstatimit nëse është vërtetuar një dyshim i bazuar mirë kundër z. Shala, gjykatësi i procedurës paraprake vëren se ZPS-ja i ka përmbushur kriteret e rregullës 86(3) të Rregullores përmes dorëzimit të (i) aktakuzës së rishikuar; (ii) materialit provues që mbështet faktet mbi të cilët janë ngritur akuzat; dhe (iii) përmbledhjes së detajuar të rishikuar, që tregon lidhjen e secilës provë me secilën akuzë.

¹¹² ICTY/TPNJ, [Šainović et al. Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Shainović dhe të tjerë*, para. 1649-1651.

¹¹³ ICTY/TPNJ, [Vasiljević Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Vasileviq*, para. 102; ICTR/TPNR, [Kalimanzira Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Kalimanzira*, para. 86; SCSL, [Taylor Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Tejlër*, para. 437.

¹¹⁴ ICTY/TPNJ, [Mrkšić and Šljivančanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Mrkshiq dhe Shlivančanin*, para. 49, 159; [Brđanin Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Brgjanin*, para. 484.

¹¹⁵ ICTY/TPNJ, *Prosecutor v. Blagojević and Jokić*/Prokurori k. Bllagojeviqit dhe Jokiçit, IT-02-60-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#)/Aktgjykimi i Apelit, 9 maj 2007, para. 127; [Vasiljević Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Vasileviq*, para. 142; *Prosecutor v. Krnojelac*/Prokurori k. Krnojellacit, IT-97-25-A, Dhoma e Apelit, [Judgement](#) ("Aktgjykimi i Apelit *Krnojelac*"), 17 shtator 2003, para. 52.

¹¹⁶ ICTY/TPNJ, [Simić Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Simiq*, para. 86; [Krnojelac Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Krnojelac*, para. 52; [Aleksovski Appeal Judgment](#)/Aktgjykimi i Apelit *Aleksovski*, para. 162.

A. ELEMENTËT KONTEKSTUALË TË KRIMEVE TË PARAQITURA NË AKTAKUZË

80. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se krimet e paraqitura në aktakuzë ndodhën në kontekstin e konfliktit të armatosur dhe në lidhje me këtë konflikt në Kosovë, duke përfshirë edhe përgjatë kufirit me Shqipërinë, ndërmjet Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës ("UÇK") dhe forcave të Republikës Federale të Jugosllavisë ("RFJ") dhe Republikës së Serbisë ndër të cilat njësitet të Ushtrisë Jugosllave ('UJ'), njësitet policore dhe njësitet të tjera të Ministrisë së Punëve të Brendshme ('MPB'), si edhe grupe të tjera që luftonin në emër të RFJ-së dhe të Serbisë.¹¹⁷

81. Në lidhje me ekzistencën e luftimeve, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se materiali mbështetës tregon që, para, gjatë dhe pas periudhës që ka lidhje me akuzat në Aktakuzën e Rishikuar, në territorin e Kosovës, ndër të tjera edhe përgjatë kufirit me Shqipërinë, pati dhunë të armatosur ndërmjet forcave të RFJ-së dhe të Republikës së Serbisë, nga njëra anë, dhe UÇK-së nga ana tjetër.¹¹⁸

82. Në lidhje me palët në luftime, materiali mbështetës tregon se forcat e RFJ-së dhe të Republikës së Serbisë, ndër të cilat njësitet e UJ-së, njësitet e policisë dhe njësitet të tjera të MPB-së ("forcat serbe"), vepronin si organe të pushtetit të qeverive të RFJ-së dhe të Republikës së Serbisë.¹¹⁹ Përveç kësaj, materiali mbështetës tregon gjithashtu se

¹¹⁷ Aktakuza e Rishikuar, para. 3-4. Materiali mbështetës sugjeron se pas 24 marsit 1999, forcat e NATO-s u përfshinë në veprime luftarake të armatosura me forcat e RFJ-së/Serbisë. *Shih* Aktakuza e Rishikuar, para. 5; 075007-075129, f. 72 (075078). Gjykatësi i procedurës paraprake vëren se në të njëjtin territor mund të bashkekzistojnë konflikte të armatosura të ndryshme. *Në mënyrë të ngjashme*, ICTY/TPNJ, [Tadić Decision on Jurisdiction](#)/Vendimi *Tadić* mbi Juridiksionin, para. 72-77; ICC/GJPN, [Bemba Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Bemba*, para. 129; [Lubanga Trial Judgment](#)/Aktgjykimi *Lubanga*, para. 540. Megjithatë, duke vënë në dukje se Prokurori i Specializuar u referohet vetëm luftimeve të armatosura ndërmjet forcave të RFJ-së/Serbisë dhe UÇK-së, gjykatësi i procedurës paraprake nuk do të përsiatet më tej lidhur me ekzistencën e një konflikti të armatosur ndërkombëtar.

¹¹⁸ 075007-075129, f. 52 (075058); SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 3 (SPOE00054521-ET); 075007-075129, f. 1 (075007); 074222-074225, f. 1 (074222); 075007-075129, f. 20 (075026), f. 36 (075042), f. 43-44 (075049-070050), f. 50 (075056); SPOE00055399-SPOE00055399-ET; 075007-075129, f. 57 (075063); 074226-074231, f. 1 (074226); 075007-075129, f. 72-75 (075078-075081), f. 81-83 (075087-075089), f. 90-91 (075096-075097), f. 98-100 (075104-075106), f. 115-117 (075121-075123).

¹¹⁹ 075007-075129, f. 2 (075008), f. 35 (075041), f. 52 (075058), f. 107-108 (075113-075114), f. 117 (075123).

UÇK-ja ishte një entitet i organizuar me strukturë komanduese që dispononte kapacitet të konsiderueshëm operativ dhe ushtronte kontroll territorial. Në veçanti, UÇK-ja kishte një strukturë komanduese të centralizuar, me një Shtab të Përgjithshëm dhe disa zona operative,¹²⁰ secila prej tyre e kryesuar nga një komandant zone dhe një shtab operativ.¹²¹ UÇK-ja u lëshonte urdhra forcave të saj dhe vartësit raportonin për zbatimin e urdhrave.¹²² Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së gjithashtu lëshoi komunikata dhe deklarata politike që botoheshin në shtypin kosovar.¹²³ Duket se në dokumentet e UÇK-së ishin të shënuara data dhe numri i tyre dhe/ose ato arkivoheshin.¹²⁴ Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së kishte kapacitetin të urdhëronte mobilizimin e përgjithshëm të popullatës së Kosovës dhe t'i detyronte të gjithë banorët e Kosovës të moshës nga 18 deri në 50 vjeç të paraqiteshin për t'u pranuar në radhët e UÇK-së.¹²⁵ Për më tepër, UÇK-ja kishte kapacitetin për të krijuar qendra të reja për stërvitje dhe të stërviste një numër të madh rekrutësh të rinj.¹²⁶

83. Në lidhje me nivelin e intensitetit, materiali mbështetës tregon se, më së paku gjatë gjithë periudhës që ka lidhje me akuzat në Aktakuzën e Rishikuar, ka pasur dhunë të armatosur të zgjatur ndërmjet forcave serbe dhe UÇK-së në pjesë të ndryshme të Kosovës,¹²⁷ duke përfshirë edhe përgjatë kufirit me Shqipërinë. Në veçanti, raportet e Komisionerit të Lartë të Kombeve të Bashkuara për Refugjatë ("UNHCR") përmendin

¹²⁰ [REDAKTUAR]; IT-04-84bis P00073.E; SPOE00054441-SPOE00054442-ET; SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 4, para. 4 (SPOE00054522-ET); SPOE00055399-SPOE00055399-ET; [REDAKTUAR].

¹²¹ [REDAKTUAR]; IT-04-84bis P00073.E; SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 4, para. 4, 6-7 (SPOE00054522-ET); SPOE00055399-SPOE00055399-ET.

¹²² IT-04-84 P01189.E; [REDAKTUAR]; IT-04-84bis P00073.E; SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 4, para. 7 (SPOE00054522-ET).

¹²³ SPOE00054441-SPOE00054442-ET; SPOE00055399-SPOE00055399-ET.

¹²⁴ IT-04-84 P01189.E; [REDAKTUAR]; IT-04-84bis P00073.E; SPOE00054441-SPOE00054442-ET; SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 4, para. 4 (SPOE00054522-ET); SPOE00055399-SPOE00055399-ET.

¹²⁵ SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 3-4, para. 1-3 (SPOE00054521-SPOE00054522-ET).

¹²⁶ SPOE00054519-SPOE00054522-ET, f. 4, para. 5 (SPOE00054522-ET); [REDAKTUAR].

¹²⁷ 075007-075129, f. 1 (075007), f. 52 (075058), f. 106-107 (075112-075113), f. 115 (075121).

numrin e madh të refugjatëve që kalonin kufirin nga Kosova për në Shqipëri,¹²⁸ ngritjen e postblloqeve nga UJ-ja për të parandaluar kalimin e kufirit,¹²⁹ dhe rrahjet, arrestimet, ndalimet dhe vrasjet e civilëve, si dhe zënien ose djegien e shtëpive të fshatarëve prej forcave serbe.¹³⁰ Raportet e UNHCR-së gjithashtu përmendin luftime të ashpra, ndër të cilat edhe luftime me artileri,¹³¹ sulme me mortaja¹³² dhe zjarr snajperësh,¹³³ ndërmjet forcave serbe dhe UÇK-së përgjatë kufirit me Shqipërinë.¹³⁴

84. Pas shqyrtimit të materialit mbështetës në tërësi në lidhje me kriteret e sipërpërmendura, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ekziston dyshim i bazuar mirë se, të paktën gjatë periudhës që lidhet me akuzat në Aktakuzë, ekzistonte një konflikt i armatosur jondërkombëtar ndërmjet forcave serbe dhe UÇK-së brenda kuptimit të nenit 14(2) të Ligjit.

B. KRIMET E PARAQITURA NË AKTAKUZË

1. Pika 1: Heqja arbitrare e lirisë si krim lufte

85. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, të paktën [REDAKTUAR] personave iu hoq liria në mënyrë

¹²⁸ 075007-075129, f. 1 (075007), f. 42-43 (075048-075049), f. 50 (075056), f. 57 (075063), f. 61 (075071); 074226-074231, f. 1 (074226); 075007-075129, f. 72-73 (075078-075079), f. 81 (075087), f. 98-99 (075104-075105).

¹²⁹ 074222-074225, f. 1 (074222); 075007-075129, f. 35 (075041), f. 45 (075051).

¹³⁰ 074222-074225, f. 1 (074222); 075007-075129, f. 18-20 (075024-075026), f. 36 (075042), f. 42-43 (075048-075049), f. 52 (075058), f. 57-59 (075063-075065), f. 66 (075072), f. 73 (075079), f. 75 (075081), f. 83 (075089), f. 91 (075097), f. 99 (075105), f. 108 (075114).

¹³¹ 075007-075129, f. 36 (075042); 074226-074231, f. 1 (074226); 075007-075129, f. 73 (075079), f. 91 (075097), f. 116 (075122).

¹³² 075007-075129, f. 73 (075079), 075007-075129, f. 91 (075097), f. 116 (075122).

¹³³ 074226-074231, f. 1 (074226); 075007-075129, f. 74 (075080).

¹³⁴ 075007-075129, f. 1 (075007); 074222-074225, f. 1 (074222); 075007-075129, f. 50 (075056); SPOE00055399-SPOE00055399-ET; 075007-075129, f. 72-73 (075078-075079), f. 82 (075088), f. 90-91 (075096-075097), f. 99 (075105).

arbitrare në fabrikën e metalit në Kukës, që përbën krimin e luftës të ndalimit arbitrar sipas nenit 14(1)(c) të Ligjit.¹³⁵

86. Për sa u përket elementëve materialë të krimit, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se materiali mbështetës tregon se gjatë periudhës që lidhet me akuzat, anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, transferuan ose arrestuan të paktën [REDAKTUAR] persona në fabrikën e metalit në Kukës.¹³⁶ Në veçanti, z. Shala, së bashku me anëtarë të tjerë të UÇK-së, morën pjesë në transferimin e të ndaluarve, si [REDAKTUAR], më 17 maj 1999 ose rreth kësaj date, nga një vendndodhje në [REDAKTUAR] ose rreth [REDAKTUAR], për në fabrikën e metalit Kukës.¹³⁷ Gjatë gjithë kohës që u mbajtën aty, të ndaluarit ruheshin me roja të armatosur në qeli të improvizuara,¹³⁸ me pranga në duar dhe të lidhur,¹³⁹ si dhe iu morën pasaportat dhe paratë.¹⁴⁰ Për më tepër, z. Shala ishte rregullisht i pranishëm në dhomat ku mbaheshin të ndaluarit, dhe kontribuoi në veprime për zbatimin dhe vazhdimin e ndalimit.¹⁴¹

87. Sipas materialit mbështetës, arrestimi, transferimi dhe ndalimi i këtyre individëve nuk u përligj as në bazë të një procesi penal dhe as prej arsyeve për të besuar se heqja e lirisë ishte absolutisht e domosdoshme për shkak të sigurisë. Vlen të theksohet se të ndaluarit në fjalë u mbajtën për kontaktet e tyre të pretenduara me serbë ose për mospërkrahje të UÇK-së.¹⁴² Të paktën [REDAKTUAR] persona shkuan vullnetarisht në fabrikën e metalit Kukës për t'u anëtarësuar në UÇK, por u arrestuan përpara se të mund ta bënin këtë.¹⁴³ Të tjerë

¹³⁵ Aktakuza e Rishikuar, para. 14-16, 31.

¹³⁶ [REDAKTUAR].

¹³⁷ [REDAKTUAR].

¹³⁸ [REDAKTUAR].

¹³⁹ [REDAKTUAR].

¹⁴⁰ [REDAKTUAR].

¹⁴¹ *Shih më poshtë* para. 95-97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

¹⁴² [REDAKTUAR].

¹⁴³ [REDAKTUAR].

punonin [REDAKTUAR],¹⁴⁴ udhëtonin për të ndihmuar familjen,¹⁴⁵ [REDAKTUAR],¹⁴⁶ ose kishin profesione të tjera civile.¹⁴⁷

88. Këta individë u mbajtën të ndaluar në fabrikë pa u informuar për arsyet e arrestimit të tyre,¹⁴⁸ nuk u nxorën para një gjykatësi apo autoriteti tjetër kompetent, dhe as nuk iu dha ndryshe mundësia të paraqisnin ankesë lidhur me ligjshmërinë e heqjes së lirisë.¹⁴⁹ Në veçanti, z. Shala nuk zbatoi procedurat e duhura të ndalimit.¹⁵⁰

89. Për sa i përket statusit të mbrojtur të viktimave, materiali mbështetës tregon që personat të cilët iu nënshtruan transferimeve, arrestimeve dhe ndalimit të lartpërmendur, nuk merrnin pjesë aktive në luftime për shkak se ishin të ndaluar.

90. Lidhur me elementin mendor të krimit, materiali mbështetës tregon për mënyrën e qëllimshme se si të ndaluarit u transferuan, mbajtën dhe liruan në fabrikën e metalit në Kukës. Kjo dëshmon se të paktën disa prej anëtarëve të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, kishin synimin t'ua hiqnin lirinë këtyre personave pa proces ligjor të rregullt.¹⁵¹

91. Për sa i përket lidhjes me konfliktin, materiali mbështetës tregon gjithashtu se transferimet, arrestimet dhe ndalimet e lartpërmendura të këtyre personave ndodhën në kontekstin e konfliktit të armatosur që po zhvillohej në vijimësi ndërmjet forcave serbe dhe UÇK-së në Kosovë, përfshirë edhe përgjatë kufirit me Shqipërinë. Në veçanti, përveç pranisë së dhjetëra mijëra refugjatëve kosovarë në

¹⁴⁴ [REDAKTUAR].

¹⁴⁵ [REDAKTUAR].

¹⁴⁶ [REDAKTUAR].

¹⁴⁷ [REDAKTUAR].

¹⁴⁸ [REDAKTUAR].

¹⁴⁹ [REDAKTUAR].

¹⁵⁰ *Shih më poshtë* para. 95-97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

¹⁵¹ Z. Shala ishte anëtar i Policisë Ushtarake të UÇK-së në vitin 1998 dhe kishte dijeni për rregullat e zbatueshme lidhur me anëtarët e Policisë Ushtarake, *shih* 066845-066855-ET i rishikuar, f. 4, 9 (066848, 066853). *Shih gjithashtu* [REDAKTUAR].

Kukës,¹⁵² raportet e UNHCR-së përmendin një prani të shtuar të UÇK-së në të njëjtën zonë.¹⁵³ Që prej fillimit të prillit 1999, fabrika e metalit në Kukës u përdor si shtab i UÇK-së për mbështetjen e operacioneve ushtarake në Kosovë.¹⁵⁴ Mjediset e fabrikës u përdorën gjithashtu: si zyra për oficerët e UÇK-së;¹⁵⁵ për rekrutimin, regjistrimin dhe mobilizimin e ushtarëve,¹⁵⁶ magazinimin e furnizimeve dhe pajisjeve ushtarake¹⁵⁷ dhe për përgatitje logjistike,¹⁵⁸ si pikë tranziti për ushtarët e UÇK-së¹⁵⁹ dhe si qendër ndalimi.¹⁶⁰ Në veçanti, disa të ndaluar në fabrikë u akuzuan nga anëtarë të UÇK-së se, ndër të tjera, ndihmonin serbët ose punonin për shërbimet sekrete jugosllave.¹⁶¹

92. Së fundi, për sa i përket dijenisë për rrethanat faktike që vërtetojnë ekzistencën e konfliktit të armatosur dhe statusin e viktimave, materiali mbështetës tregon se anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, duke marrë pjesë në transferimet, arrestimet dhe ndalimet, kishin dijeni për rrethanat faktike të konfliktit të armatosur që po zhvillohej për shkak të anëtarësisë së tyre në grupin e organizuar të armatosur dhe pranisë së tyre në fabrikën e metalit në Kukës.¹⁶² Z. Shala dhe anëtarë të tjerë të UÇK-së gjithashtu e dinin se të ndaluarit nuk merrnin pjesë aktive në luftime.¹⁶³

¹⁵² 075007-075129, f. 2 (075008); 074222-074225, f. 1 (074222).

¹⁵³ 075007-075129, f. 72-73 (075078-075079).

¹⁵⁴ [REDAKTUAR].

¹⁵⁵ [REDAKTUAR].

¹⁵⁶ [REDAKTUAR].

¹⁵⁷ [REDAKTUAR].

¹⁵⁸ [REDAKTUAR].

¹⁵⁹ [REDAKTUAR].

¹⁶⁰ [REDAKTUAR].

¹⁶¹ [REDAKTUAR].

¹⁶² Z. Shala ishte anëtar i UÇK-së dhe njihej si "Ujku", shih 066845-066855-ET i rishikuar, f. 3, 7 (066847, 066851); [REDAKTUAR]; IT-04-84bis P00073.E. Ai u kthye nga Belgjika në Kosovë pasi dëgjoi për urdhrin e UÇK-së për mobilizim të përgjithshëm. Z. Shala ishte në Kukës me urdhër nga Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së, siç besonte ai, për të udhëhequr Brigadën 128 të UÇK-së, shih [REDAKTUAR]. Shih gjithashtu [REDAKTUAR].

¹⁶³ Z. Shala ishte një prej personave që transferuan [REDAKTUAR] në Kukës dhe për të ishte e qartë se [REDAKTUAR] nuk po merrte pjesë aktive në luftime, të paktën që prej asaj kohe e tutje, shih [REDAKTUAR]. Po kështu, z. Shala [REDAKTUAR] dhe rrjedhimisht e pa që asnjëri prej tyre nuk merrte pjesë aktive në luftime në atë kohë, shih [REDAKTUAR]. Shih gjithashtu [REDAKTUAR].

93. Pasi ka shqyrtuar materialin mbështetës në tërësi në lidhje me kriteret e përmendura më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton që ekziston dyshimi i bazuar mirë se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999 në fabrikën e metalit në Kukës u krye krimi i ndalimit arbitrar brenda kuptimit të nenit 14(1)(c) të Ligjit në lidhje me të paktën [REDAKTUAR] persona.

2. Pika 2: Trajtimi mizor si krim lufte

94. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, në fabrikën e metalit në Kukës u kryer trajtim mizor i të ndaluarve, që përbën krim lufte sipas nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.¹⁶⁴

95. Për sa u përket elementëve materialë të krimit, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton që materiali mbështetës tregon se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, anëtarë të UÇK-së u shkaktojnë lëndime dhe vuajtje të rënda fizike dhe psikologjike të ndaluarve në fabrikën e metalit në Kukës. Anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, krijuan dhe mbajtën kushte çnjerëzore të ndalimit në fabrikën e metalit në Kukës. Në veçanti, këto kushte u karakterizuan nga heqja e lirisë pa proces ligjor të rregullt,¹⁶⁵ dhe ofrim i pamjaftueshëm i ushqimit,¹⁶⁶ ujit,¹⁶⁷ kushteve higjienike dhe sanitare,¹⁶⁸ fjetjes¹⁶⁹ dhe kujdesit shëndetësor.¹⁷⁰

96. Më tej, materiali mbështetës tregon se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, rregullisht i keqtrajtojnë të ndaluarit si fizikisht, po ashtu edhe psikologjikisht. Konkretisht, të ndaluarit rriheshin pothuaj

¹⁶⁴ Aktakuza e Rishikuar, para. 18-24, 31.

¹⁶⁵ *Shih më lart* para. 86-88 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

¹⁶⁶ [REDAKTUAR].

¹⁶⁷ [REDAKTUAR].

¹⁶⁸ [REDAKTUAR].

¹⁶⁹ [REDAKTUAR].

¹⁷⁰ [REDAKTUAR].

çdo ditë ose çdo natë,¹⁷¹ me duar dhe këmbë,¹⁷² ose me mjete të ndryshme, si shkopinj gome,¹⁷³ shkopinj druri të mbështjellë me garza,¹⁷⁴ shkopinj bejsbolli¹⁷⁵ si dhe me shufra hekuri ose metali, armë, mjete të mprehta dhe thika.¹⁷⁶ Anëtarë të UÇK-së iu hodhën kripë ose uthull mbi plagë ose në sy të paktën dy të ndaluarve.¹⁷⁷ [REDAKTUAR], gjithashtu u qëlluan me armë,¹⁷⁸ dhe anëtarë të UÇK-së ia futën kokën [REDAKTUAR] në një kovë me ujë deri sa ai nuk mund të merrte më frymë.¹⁷⁹ Të ndaluarit u keqtrajtuuan edhe psikologjikisht, përfshirë edhe përmes kërcënimeve me vdekje ose lëndim të rëndë fizik.¹⁸⁰ Disa të ndaluar u detyruan të kryenin punë krahu gjatë kohës që mbaheshin të ndaluar.¹⁸¹

97. Në veçanti, materiali mbështetës thekson tri incidente në të cilat mori pjesë z. Shala. Së pari, më [REDAKTUAR] maj 1999 ose rreth [REDAKTUAR], z. Shala dhe anëtarë të tjerë të UÇK-së keqtrajtuuan fizikisht dhe psikologjikisht të paktën [REDAKTUAR] të ndaluar në fabrikë.¹⁸² Në atë rast, z. Shala rrahu [REDAKTUAR], ndër të tjera edhe me një shkop gome dhe me një shkop bejsbolli.¹⁸³ Z. Shala urdhëroi [REDAKTUAR] ta godiste [REDAKTUAR] me një shkop gome dhe kur [REDAKTUAR] refuzoi, anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, e rrahën atë.¹⁸⁴ Së dyti, më [REDAKTUAR] qershor 1999 ose rreth [REDAKTUAR], disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, i rrahën [REDAKTUAR], i detyruan [REDAKTUAR]

¹⁷¹ [REDAKTUAR].

¹⁷² [REDAKTUAR].

¹⁷³ [REDAKTUAR].

¹⁷⁴ [REDAKTUAR].

¹⁷⁵ [REDAKTUAR].

¹⁷⁶ [REDAKTUAR].

¹⁷⁷ [REDAKTUAR].

¹⁷⁸ [REDAKTUAR].

¹⁷⁹ [REDAKTUAR].

¹⁸⁰ [REDAKTUAR].

¹⁸¹ [REDAKTUAR].

¹⁸² [REDAKTUAR].

¹⁸³ [REDAKTUAR].

¹⁸⁴ [REDAKTUAR].

dhe shtinë kundër tyre me armë automatike.¹⁸⁵ Së treti, më [REDAKTUAR] qershor 1999 ose rreth [REDAKTUAR], disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, i rrahën mizorisht [REDAKTUAR] të ndaluar, ndër të tjera me shufra metali, shkopinj bejsbolli dhe armë.¹⁸⁶ Gjatë së njëjtës natë, anëtarët e UÇK-së që morën pjesë në keqtrajtim, shtinë me armë [REDAKTUAR] të ndaluarve dhe i plagosën [REDAKTUAR],¹⁸⁷ dhe vazhduan t'i rrihnin pavarësisht nga plagët prej armëve të zjarrit.¹⁸⁸ [REDAKTUAR] iu refuzua ndihmë mjekësore adekuate,¹⁸⁹ me gjithë kërkesën e një mjeku për ta transferuar [REDAKTUAR] në spitalin e Kukësit.¹⁹⁰

98. Në lidhje me shkallën e rëndësisë së dëmtimit ose lëndimit, materiali mbështetës tregon se veprimet dhe mosveprimet u shkaktuan të ndaluarve vuajtje të rënda mendore dhe/ose fizike, ose përbëjnë cenim të rëndë të dinjitetit njerëzor. Në veçanti, të ndaluarit humbën vetëdijen¹⁹¹ dhe kontrollin e funksioneve trupore,¹⁹² pësuan thyerje eshtrash,¹⁹³ u plagosën rëndë,¹⁹⁴ u mbuluan në gjak,¹⁹⁵ u poshtëruan¹⁹⁶ dhe patën pasoja psikologjike dhe fizike që vazhduan pas lirimit të tyre.¹⁹⁷

99. Për sa i përket elementit mendor të krimit, materiali mbështetës tregon për mospërkushtimin e kushteve njerëzore të ndalimit, mënyrën e qëllimshme se si u rrahën dhe keqtrajtuat të ndaluarit, llojet e mjeteve të përdorura në keqtrajtimet fizike dhe lëndimet e shkaktuara. Kjo tregon se të paktën disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, duke marrë pjesë në veprimet dhe mosveprimet e sipërpërmendura, kishin

¹⁸⁵ [REDAKTUAR].

¹⁸⁶ [REDAKTUAR].

¹⁸⁷ [REDAKTUAR].

¹⁸⁸ [REDAKTUAR].

¹⁸⁹ [REDAKTUAR].

¹⁹⁰ [REDAKTUAR].

¹⁹¹ [REDAKTUAR].

¹⁹² [REDAKTUAR].

¹⁹³ [REDAKTUAR].

¹⁹⁴ [REDAKTUAR].

¹⁹⁵ [REDAKTUAR].

¹⁹⁶ [REDAKTUAR].

¹⁹⁷ [REDAKTUAR].

synimin të shkaktonin vuajtje ose lëndime të rënda mendore dhe fizike ose të cenonin rëndë dinjitetin njerëzor të të ndaluarve.¹⁹⁸

100. Së fundi, për sa i përket statusit të mbrojtur të viktimave, lidhjes me konfliktin dhe dijenisë së kryesve për rrethanat faktike që vërtetojnë ekzistencën e konfliktit të armatosur dhe statusin e viktimave, gjykatësi i procedurës paraprake u referohet konstatimeve në lidhje me Pikën 1 më lart.¹⁹⁹

101. Pasi ka shqyrtuar materialin mbështetës në tërësi në lidhje me kriteret e përmendura më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ekziston dyshimi i bazuar mirë se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999 në fabrikën e metalit në Kukës u krye krimi i luftës i trajtimit mizor brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.

3. Pika 3: Tortura si krim lufte

102. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999, ndaj të ndaluarve në fabrikën e metalit në Kukës u ushtrua torturë, që përbën krim lufte brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.²⁰⁰

103. Për sa u përket elementëve materialë të krimit, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton që materiali mbështetës tregon se përmes veprimeve dhe mosveprimeve të përshkruara në lidhje me Pikën 2, disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, u shkakuan dhimbje ose vuajtje të rënda të ndaluarve. Sikurse u paraqit në lidhje me Pikën 2, z. Shala mori pjesë aktivisht dhe në mënyrë të përsëritur në keqtrajtimin fizik dhe psikologjik të të ndaluarve,²⁰¹ ndër të tjera edhe në raste kur anëtarë të UÇK-së akuzuan, morën në pyetje dhe ndëshkuan të ndaluarit.²⁰² Të paktën

¹⁹⁸ *Shih më lart* para. 96-98 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese. *Shih gjithashtu* [REDAKTUAR].

¹⁹⁹ *Shih më lart* para. 89, 91, 92 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁰⁰ Aktakuza e Rishikuar, para. 26, 31.

²⁰¹ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁰² [REDAKTUAR].

në një rast, z. Shala e akuzoi [REDAKTUAR] se ishte spiun, pretendoi se ishte me prejardhje serbe, dhe rrahu [REDAKTUAR] sepse refuzoi të godiste [REDAKTUAR].²⁰³

104. Për sa i përket elementit mendor të krimit, materiali mbështetës tregon për mënyrën e qëllimshme se si u rrahën dhe keqtrajtuan të ndaluarit, llojet e mjeteve të përdorura në keqtrajtimet fizike, kërcënimet me lëndim dhe vdekje, lëndimet e shkaktuara si dhe përshkallëzimin e keqtrajttimeve me gjithë gjendjen në përkeqësim të të ndaluarve. Kjo dëshmon se më së paku disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, duke marrë pjesë në veprimet dhe mosveprimet e sipërpërmendura, kishin synimin t'u shkaktonin të ndaluarve në fjalë dhimbje dhe vuajtje të rënda për qëllime të ndaluara.²⁰⁴ Në veçanti, ndër këto qëllime përfshiheshin: marrja e informatave ose deklaratave pranuese,²⁰⁵ ndëshkimi për marrëdhëniet ose bashkëpunimin e pretenduar të tyre me serbë,²⁰⁶ ose për mospërkrahjen financiarisht të UÇK-së,²⁰⁷ si edhe frikësimi,²⁰⁸ shtrëngimi²⁰⁹ dhe diskriminimi për arsye të ngjashme.²¹⁰ Anëtarë të UÇK-së shpesh mbanin një magnetofon gjatë rrahjeve për të incizuar deklaratat pranuese.²¹¹

105. Së fundi, sa i përket statusit të mbrojtur të viktimave, lidhjes me konfliktin dhe dijenisë së kryesve për rrethanat faktike që vërtetojnë ekzistencën e konfliktit të armatosur dhe statusin e viktimave, gjykatësi i procedurës paraprake u referohet konstatimeve në lidhje me Pikën 1 më lart.²¹²

²⁰³ [REDAKTUAR].

²⁰⁴ *Shih më lart* para. 95-98 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese. *Shih gjithashtu* [REDAKTUAR].

²⁰⁵ [REDAKTUAR].

²⁰⁶ [REDAKTUAR].

²⁰⁷ [REDAKTUAR].

²⁰⁸ [REDAKTUAR].

²⁰⁹ [REDAKTUAR].

²¹⁰ [REDAKTUAR].

²¹¹ [REDAKTUAR].

²¹² *Shih më lart* para. 89, 91, 92 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

106. Pasi ka shqyrtuar materialin mbështetës në tërësi në lidhje me kriteret e përmendura më lart, gjykatësi i procedurës paraprahe konstaton se ekziston dyshimi i bazuar mirë se afërsisht midis 17 majit 1999 dhe 5 qershorit 1999 në fabrikën e metalit në Kukës u krye krimi i luftës i torturës brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.

4. Pika 4: Vrasja e paligjshme si krim lufte

107. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se më 5 qershor 1999 ose rreth kësaj date, në fabrikën e metalit në Kukës u vra një i ndaluar, që përbën krim lufte sipas nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.²¹³

108. Në lidhje me elementët materialë të krimit, gjykatësi i procedurës paraprahe konstaton që materiali mbështetës tregon se më [REDAKTUAR] qershor 1999 ose rreth [REDAKTUAR], disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala, rrahën [REDAKTUAR] dhe shtinë kundër tij me armë automatike.²¹⁴ Më [REDAKTUAR] qershor 1999 ose rreth [REDAKTUAR], disa anëtarë të UÇK-së, ndër të cilët z. Shala,²¹⁵ shtinë me armë zjarri kundër tij duke e plagosur,²¹⁶ dhe vazhduan ta rrihnin me gjithë plagët e marra nga armët e zjarrit.²¹⁷ Pas të shtënave dhe rrahjeve, [REDAKTUAR].²¹⁸ [REDAKTUAR]²¹⁹ dhe iu refuzua ndihmë mjekësore adekuate,²²⁰ me gjithë kërkesën e një mjeku për ta dërguar atë në spital në Kukës, i cili u shpreh konkretisht se në qoftë se nuk dërgohej në spital, ai nuk do të mund të jetonte.²²¹ [REDAKTUAR] vdiq brenda

²¹³ Aktakuza e Rishikuar, para. 28-29, 31.

²¹⁴ [REDAKTUAR].

²¹⁵ [REDAKTUAR].

²¹⁶ [REDAKTUAR].

²¹⁷ [REDAKTUAR].

²¹⁸ [REDAKTUAR].

²¹⁹ [REDAKTUAR].

²²⁰ [REDAKTUAR].

²²¹ [REDAKTUAR].

24 orësh pasi ishte qëlluar me armë zjarri.²²² Sikurse u konstatua në lidhje me Pikën 2, z. Shala mori pjesë aktivisht në keqtrajtimet e dhunshme të [REDAKTUAR].²²³

109. Për sa i përket elementit mendor të krimit, materiali mbështetës tregon për mënyrën e qëllimshme sesi [REDAKTUAR] u keqtrajtua dhe qëllua me armë zjarri më [REDAKTUAR] qershor 1999, ose rreth [REDAKTUAR], shkallën e dhunës dhe llojet e mjeteve të përdorura në keqtrajtimin fizik, lëndimet e shkaktuara, refuzimin për t'i dhënë trajtim mjekësor me gjithë paralajmërimet e mjekut, si dhe deklaratat e bëra nga disa anëtarë të UÇK-së lidhur me pritshmërinë e vdekjes së tij.²²⁴ Kjo dëshmon se të paktën disa anëtarë të UÇK-së, duke marrë pjesë në veprimet dhe mosveprimet e sipërpërmendura, kishin synimin të vrisnin [REDAKTUAR] ose të paktën qëllimisht i shkaktuan atij lëndim të rëndë ose dëmtim të rëndë fizik, që logjikisht duhej ta kishin ditur se mund të çonin në vdekjen e të ndaluarit.

110. Së fundi, për sa i përket statusit të mbrojtur të viktimës, lidhjes me konfliktin dhe dijenisë së kryesve për rrethanat faktike që vërtetojnë ekzistencën e konfliktit të armatosur dhe statusin e viktimës, gjykatësi i procedurës paraprake u referohet konstatimeve në lidhje me Pikën 1 më lart.²²⁵

111. Pasi ka shqyrtuar materialin mbështetës në tërësi në lidhje me kriteret e përmendura më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton që ekziston dyshimi i bazuar mirë se më 5 qershor 1999 ose rreth kësaj date, në fabrikën e metalit në Kukës u krye krimi i luftës i vrasjes së paligjshme brenda kuptimit të nenit 14(1)(c)(i) të Ligjit.

²²² [REDAKTUAR].

²²³ *Shih më lart* para. 97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²²⁴ *Shih më lart* para. 96-98 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese. [REDAKTUAR].

²²⁵ *Shih më lart* para. 89, 91, 92 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

C. FORMAT E PËRGJEGJËSISË PENALE NË AKTAKUZË

1. Kryerja e drejtpërdrejtë

112. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se z. Shala kreu fizikisht krimet e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2) dhe torturës (Pika 3), sipas nenit 16(1)(a) të Ligjit.²²⁶

113. Në lidhje me elementët objektivë²²⁷ dhe subjektivë²²⁸ të kryerjes fizike nga z. Shala të krimeve të ndalimit arbitrar, trajtimit mizor dhe torturës, gjykatësi i procedurës paraprake u referohet konstatimeve të mësipërme në Pikat 1-3.

114. Pas shqyrtimit të materialit mbështetës në tërësi, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ekziston dyshimi i bazuar mirë se z. Shala kreu fizikisht krimet e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2) dhe torturës (Pika 3), brenda kuptimit të nenit 16(1)(a) të Ligjit.

2. Ndërmarrje kriminale e përbashkët I

115. Në Aktakuzën e Rishikuar, ZPS-ja pretendon se z. Shala, si anëtar i një NPK-je, kreu krimet e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2), torturës (Pika 3) dhe vrasjes së paligjshme (Pika 4), sipas nenit 16(1)(a) të Ligjit.²²⁹

116. Në lidhje me elementët objektivë të kësaj forme të përgjegjësisë penale, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se materiali mbështetës tregon që një shumësi personash, ndër të cilët edhe z. z. Shala, morën pjesë në funksionimin e qendrës së ndalimit në fabrikën e metalit në Kukës dhe keqtrajtimin e të ndaluarve të mbajtur aty. Në veçanti, anëtarë të UÇK-së si z. Shala, Sabit Geci, Xhemshit Krasniqi,

²²⁶ Aktakuza e Rishikuar, para. 13, 30.

²²⁷ *Shih më lart* para. 86-88 (Pika 1), 95-98 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²²⁸ *Shih më lart* para. 90 (Pika 1), 99 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²²⁹ Aktakuza e Rishikuar, para. 8-9, 11, 30.

[REDAKTUAR] dhe [REDAKTUAR] morën pjesë në ndalimin dhe keqtrajtimin e të ndaluarve, së bashku me ushtarë, policë dhe roja të tjerë të UÇK-së.²³⁰

117. Gjithashtu materiali mbështetës tregon se individët e lartpërmendur, gjatë periudhës së akuzave, kishin si qëllim të përbashkët marrjen në pyetje dhe keqtrajtimin e të ndaluarve në fabrikën e metalit në Kukës. Ky qëllim i përbashkët përfshinte kryerjen e krimeve të ndalimit arbitrar, trajtimit mizor, torturës dhe vrasjes së paligjshme. Në veçanti, veprimet dhe mosveprimet e përshkruara në lidhje me Pikat 1-4 dëshmojnë se z. Shala dhe anëtarë të tjerë të UÇK-së vepruan me qëllimin e përbashkët për: (i) heqjen e lirisë së individëve pa proces ligjor të rregullt; (ii) mbajtjen e tyre të ndaluar në kushte çnjerëzore; (iii) keqtrajtimin e rëndë të të ndaluarve për një periudhë kohe të zgjatur, përfshirë edhe përmes keqtrajtimit fizike me mjete të ndryshme; (iv) marrjen në pyetje dhe ndëshkimin e të ndaluarve; dhe (v) vrasjen ose shkaktimin e qëllimshëm tek ata të lëndimeve të rënda fizike që çuan në vdekje.²³¹

118. Kontributi i qenësishëm i z. Shala në qëllimin e përbashkët duket qartë në veprimet dhe mosveprimet e tij, sikurse përshkruhen në lidhje me Pikat 1-4. Në veçanti, z. Shala: (i) mori pjesë në transferimin e [REDAKTUAR] për në fabrikën e metalit në Kukës;²³² (ii) mori pjesë në veprime për vazhdimin dhe zbatimin e ndalimit arbitrar;²³³ (iii) ishte rregullisht i pranishëm në dhomat ku mbaheshin të ndaluarit dhe nuk zbatoi procedurat e duhura të ndalimit;²³⁴ (iv) nuk mori masa të mjaftueshme për të siguruar kushte njerëzore të ndalimit në fabrikën e metalit në Kukës²³⁵ (v) keqtrajtoi në mënyrë të përsëritur disa të ndaluar, si psikologjikisht ashtu edhe fizikisht, ndër të tjera edhe përmes rrahjeve me mjete të ndryshme;²³⁶ (vi) ishte i pranishëm në marrjet

²³⁰ [REDAKTUAR].

²³¹ *Shih më lart* para. 86-90 (Pika 1), 95-99 (Pika 2), 103-103 (Pika 3), 108-109 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³² *Shih më lart* para. 86 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³³ *Shih më lart* para. 86 (Pika 1) dhe 96-97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³⁴ *Shih më lart* para. 86-88 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³⁵ *Shih më lart* para. 95 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³⁶ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

në pyetje dhe gjatë disa prej tyre rrahu të ndaluarit dhe të paktën në një rast i ndëshkoi ose shtrëngoi ata;²³⁷ dhe (vii) mori pjesë aktivisht në keqtrajtimin që çoi në vdekjen e [REDAKTUAR].²³⁸

119. Në lidhje me elementin subjektiv të kësaj forme të përgjegjësisë penale, materiali mbështetës tregon për praninë e rregullt e z. Shala në dhomat e ndalimit, pjesëmarrjen e tij aktive dhe në vijimësi në keqtrajtim, ndër të tjera edhe për marrjen e informatave prej të ndaluarve dhe ndëshkimin e tyre, si dhe shkallën e dhunës me të cilën ai mori pjesë në keqtrajtime.²³⁹ Kjo dëshmon se z. Shala kishte qëllimin e përbashkët të kryerjes së krimeve sipas Pikave 1-4 që janë pjesë e qëllimit të përbashkët të NKP-së.

120. Pas shqyrtimit të materialit mbështetës në tërësi, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ekziston dyshim i bazuar mirë se z. Shala, si anëtar i një NKP-je, kreu krimet e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2), torturës (Pika 3) dhe vrasjes së paligjshme (Pika 4) brenda kuptimit të nenit 16(1)(a) të Ligjit.

3. Ndërmarrje kriminale e përbashkët III

121. Si alternativë ndaj përgjegjësisë së pretenduar të z. Shala sipas Pikës 4 përmes kontributit të tij të qenësishëm në NKP, në Aktakuzën e Rishikuar ZPS-ja pretendon se z. Shala kreu krimin e luftës të vrasjes së paligjshme sipas nenit 16(1)(a) të Ligjit, sepse për të ishte e parashikueshme që krimi ishte pasojë e mundshme e zbatimit të qëllimit të përbashkët të NPK-së dhe ai e ndërmori këtë rrezik me vullnet të lirë.²⁴⁰

122. Gjykatësi i procedurës paraprake e shqyrton këtë formë të përgjegjësisë penale si alternativë, në rast se krimi i vrasjes së paligjshme (Pika 4) ishte jashtë kuadrit të qëllimit të përbashkët të NKP-së së lartpërmendur. Rrjedhimisht, në lidhje me

²³⁷ *Shih më lart* para. 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³⁸ *Shih më lart* para. 97 (Pika 2), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²³⁹ *Shih më lart* para. 86-90 (Pika 1), 86-99 (Pika 2), 103-103 (Pika 3), 108-109 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴⁰ Aktakuza e Rishikuar, para. 9.

elementët objektivë të kësaj forme përgjegjësie penale, gjykatësi i procedurës paraprake u referohet konstatimeve të lartpërmendura se ekzistonte një NKP që përfshinte krimet e ndalimit arbitrar, trajtimit mizor dhe torturës dhe se z. Shala ishte anëtar i saj.²⁴¹ Gjithashtu, mënyra se si u zbatua NKP-ja, veçanërisht kushtet e vështira të ndalimit dhe dhuna e rëndë fizike dhe psikologjike e ushtruar mbi të ndaluarit për një periudhë kohe të zgjatur, e bënë vdekjen e [REDAKTUAR] një pasojë objektive të parashikueshme të zbatimit të qëllimit të përbashkët të NKP-së.

123. Në lidhje me elementin subjektiv të kësaj forme të përgjegjësisë penale, gjykatësi i procedurës paraprake konstatoi më lart se z. Shala kishte synimin të merrte pjesë dhe të kontribuonte në realizimin e qëllimit të përbashkët.²⁴² Gjithashtu, materiali mbështetës tregon se për z. Shala ishte e parashikueshme që mund të kryhej vrasja e paligjshme e [REDAKTUAR] gjatë realizimit të qëllimit të përbashkët të NKP-së. Në veçanti, z. Shala: (i) kishte njohuri për kushtet çnjerëzore në të cilat u mbajt [REDAKTUAR];²⁴³ (ii) ishte në dijeni të nivelit të skajshëm të dhunës së përdorur kundër tij dhe kontribuoi në të;²⁴⁴ (iii) ishte në dijeni se të tjerët që ishin përfshirë në keqtrajtim mbanin armë zjarri dhe ishin të gatshëm t'i përdornin ato;²⁴⁵ (iv) ishte i pranishëm dhe mori pjesë aktivisht në rrahjen dhe qëllimin e [REDAKTUAR] me armë zjarri më [REDAKTUAR] qershor 1999 ose rreth [REDAKTUAR];²⁴⁶ dhe (v) ishte dëshmitar i gjendjes në përkeqësim dhe lëndimeve të rënda të tij.²⁴⁷ Gjithashtu, gatishmëria e z. Shala për të ndërmarrë rrezikun që [REDAKTUAR] mund të vritej, mund të deduktohet prej pjesëmarrjes së tij aktive dhe në vijimësi në

²⁴¹ *Shih më lart* para. 116-118 (Ndërmarrje Kriminale e Përbashkët I) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴² *Shih më lart* para. 119 (Ndërmarrje Kriminale e Përbashkët I) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴³ *Shih më lart* para. 86 (Pika 1), 95 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴⁴ *Shih më lart* para. 96-98 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴⁵ [REDAKTUAR].

²⁴⁶ *Shih më lart* para. 97 (Pika 2), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴⁷ [REDAKTUAR].

keqtrajtime tejet të dhunshme, ndër të cilat edhe kundër [REDAKTUAR] më [REDAKTUAR] qershor 1999, ose rreth [REDAKTUAR].²⁴⁸

124. Pas shqyrtimit të materialit mbështetës në tërësi, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se si alternativë ndaj përgjegjësisë penale të pretenduar të z. Shala për të njëjtin krim sipas NKP I, ekziston dyshimi i bazuar mirë se si anëtar i NKP-së z. Shala kreu krimin e luftës të vrasjes së paligjshme (Pika 4), duke qenë se ishte i vetëdijshëm se një krim i tillë mund të kryhej gjatë realizimit të qëllimit të përbashkët të NKP-së dhe duke e ndërmarrë këtë rrezik me vullnet të lirë, brenda kuptimi të nenit 16(1)(a) të Ligjit.

4. Ndhimja dhe inkurajimi

125. Gjithashtu, dhe si alternativë ndaj përgjegjësisë së pretenduar për kryerjen e krimit, në Aktakuzën e Rishikuar ZPS-ja pretendon se z. Shala është penalisht përgjegjës për ndihmimin dhe inkurajimin e krimeve të luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2), torturës (Pika 3) dhe vrasjes së paligjshme (Pika 4), sipas nenit 16(1)(a) të Ligjit.²⁴⁹

126. Në lidhje me elementët objektivë të kësaj forme të përgjegjësisë penale, materiali mbështetës tregon se veprimet dhe mosveprimet e z. Shala përbënin ndihmë praktike, inkurajim dhe mbështetje morale për kryerjen e krimeve të lartpërmendura. Në veçanti, z. Shala: (i) mori pjesë në transferimin e [REDAKTUAR] për në fabrikën e metalit në Kukës;²⁵⁰ (ii) ishte rregullisht i pranishëm në dhomat ku mbaheshin të ndaluarit dhe nuk zbatoi procedurat e duhura të ndalimit;²⁵¹ (iii) nuk mori masa të mjaftueshme për të siguruar kushte njerëzore të ndalimit në fabrikën e metalit në

²⁴⁸ Shih më lart para. 97 (Pika 2), 103 (Pika 3), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁴⁹ Aktakuza e Rishikuar, para. 12, 30.

²⁵⁰ Shih më lart para. 86 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵¹ Shih më lart para. 86 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

Kukës;²⁵² dhe (iv) mori pjesë dhe ndihmoi kryesit e tjerë në keqtrajtimin që iu bë rregullisht disa të ndaluarve, ndër të tjera edhe gjatë marrjeve në pyetje.²⁵³ Materiali mbështetës tregon gjithashtu se kontributi i z. Shala pati ndikim të konsiderueshëm në kryerjen e krimeve të lartpërmendura. Në veçanti, në qendrën e ndalimit z. Shala perceptohej si epror dhe bashkëpunëtor i anëtarëve të lartë të UÇK-së, urdhrat e të cilit nuk mund të refuzoheshin.²⁵⁴ Po kështu, pjesëmarrja e tij aktive në të paktën një prej transferimeve²⁵⁵ si dhe në keqtrajtimet e të ndaluarve,²⁵⁶ së bashku me shkallën e dhunës që ai ushtroi mbi ta,²⁵⁷ kontribuan konsiderueshëm në kryerjen e krimeve të lartpërmendura.

127. Në lidhje me elementin subjektiv të kësaj forme të përgjegjësisë penale, materiali mbështetës tregon për praninë e rregullt të z. Shala në dhomat e ndalimit dhe pjesëmarrjen e tij në vijimësi në keqtrajtimin e të ndaluarve.²⁵⁸ Kjo dëshmon për njohurinë e z. Shala se sjellja e tij ndihmoi anëtarët e tjerë të UÇK-së në kryerjen e krimeve të lartpërmendura dhe se ai ishte në dijeni të elementëve thelbësorë të krimeve që u kryen.

128. Pas shqyrtimit të materialit mbështetës në tërësi, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se, si alternativë ndaj përgjegjësisë penale të pretenduar të z. Shala për kryerje të krimit, ekziston dyshimi i bazuar mirë se z. Shala ndihmoi dhe inkurajoi krimet e luftës të ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2), torturës (Pika 3) dhe vrasjes së paligjshme (Pika 4), brenda kuptimit të nenit 16(1)(a) të Ligjit.

²⁵² *Shih më lart* para. 95 (Pika 2) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵³ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2), 103 (Pika 3) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵⁴ [REDAKTUAR].

²⁵⁵ *Shih më lart* para. 86 (Pika 1) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵⁶ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2), 103 (Pika 3), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵⁷ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2), 103 (Pika 3), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

²⁵⁸ *Shih më lart* para. 96-97 (Pika 2), 103 (Pika 3), 108 (Pika 4) dhe poshtëshënimet shoqëruese.

VII. CILËSIMI LIGJOR I AKUZAVE

129. ZPS-ja e akuzon z. Shala për ndalim arbitrar, trajtim mizor, torturë dhe vrasje të paligjshme sipas nenit 14 të Ligjit dhe nenit 142 të Kodit Penal të RSFJ-së, të përfshirë në nenet 15(1)(a) dhe 16(2) të Ligjit.²⁵⁹

130. Gjykatësi i procedurës paraprake vëren se neni 142 i Kodit Penal të RSFJ-së përcakton se, ndër shkelje të tjera “të rregullave të së drejtës ndërkombëtare në fuqi në kohë lufte, konflikti të armatosur ose pushtimi”, vrasjet, tortura, trajtimi çnjerëzor si dhe arrestimet dhe ndalimi i paligjshëm janë të dënueshme si krime lufte kundër popullatës civile. Duke qenë se neni 142 i Kodit Penal të RSFJ-së përfshin përmes referimit dispozitat e së drejtës ndërkombëtare të zbatueshme gjatë konflikteve të armatosura, elementët përbërës të krimeve të akuzuara sipas nenit 142 përputhen me ato të identifikuara më lart sipas nenit 14(1)(c) të Ligjit.

131. Për këto arsye dhe duke pasur parasysh detyrimin e Dhomave të Specializuara për të gjykuar dhe funksionuar në përputhje me Ligjin si *lex specialis*,²⁶⁰ gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se neni 14(1)(c) i Ligjit është baza ligjore parësore dhe e përshtatshme për krimet e paraqitura në Aktakuzë.

VIII. KËRKESA PËR RUAJTJEN E KONFIDENCIALITETIT

132. Përgjithësisht, rregulla 88(1) e Rregullores përcakton që aktakuza bëhet publike pas konfirmimit të saj. Gjithashtu, sipas rregullave 95(1) dhe (2)(b) dhe 102(1)(a) të Rregullores, nxjerrja e materialeve përfshirë edhe nxjerrjen e emrave të dëshmitarëve dhe viktimave, kryhet pas paraqitjes së parë të të akuzuarit në lidhje me të cilin është konfirmuar aktakuzë. Megjithatë, në rrethana të posaçme, sipas rregullave 88(2) dhe 105(1) të Rregullores, ZPS-ja mund të bëjë kërkesë që

²⁵⁹ Aktakuza e Rishikuar, f. 1 (Hyrje), para. 31.

²⁶⁰ Neni 3(2)(b) i Ligjit.

mosnxjerrja e përkohshme e aktakuzës, dokumenteve shoqëruese të saj dhe e identiteteve të viktimave dhe dëshmitarëve të vazhdojë pas konfirmimit të aktakuzës ose paraqitjes së parë të të akuzuarit, sipas rastit. Theksohet se masat në bazë të rregullës 105(1) kanë natyrë të përkohshme dhe mundësojnë mbrojtjen e dëshmitarëve dhe viktimave të cënueshme deri në dorëzimin e kërkesës për masa mbrojtëse.

133. Në lidhje me rrezikun e arratisjes së të akuzuarit, gjykatësi i procedurës paraprake është i mendimit se (i) vënia në dijeni e z. Shala për akuzat e paraqitura në aktakuzën që do t'i dorëzohet dhe dënimet e mundshme;²⁶¹ (ii) dijenia e tij për vendimet e fajësisë të bashkëkryesve të pretenduar të tij, të raportuara publikisht;²⁶² (iii) vendbanimi i tij në një juridiksion ku Dhomat e Specializuara nuk kanë mjete të drejtpërdrejta për të detyruar paraqitjen e tij në gjykim;²⁶³ dhe (iv) aftësia për të udhëtuar lirisht në shtetet fqinje dhe për t'u asimiluar në komunitetet e atyre vendeve, tregojnë se ai ka motivin dhe mjetet për t'u arratisur.²⁶⁴ [REDAKTUAR].²⁶⁵

134. Për sa i përket ndërhyrjes ndaj viktimave dhe dëshmitarëve, gjykatësi i procedurës paraprake vëren se z. Shala [REDAKTUAR].²⁶⁶ Gjithashtu, z. Shala [REDAKTUAR]²⁶⁷ dhe, për pasojë, ka mjete më të shumta për të ndërhyrë ndaj tyre dhe, rrjedhimisht, të pengojë përparimin e procedimit penal.

²⁶¹ Parashtrimi Fillestar, para. 6.

²⁶² Parashtrimi Fillestar, para. 6; Kosovë, Gjykata Themelore Mitrovicë, *Çështja kundër XH. K*, P 184/2015, Aktgjykim, 8 gusht 2016; Kosovë, Gjykata e Qarkut në Mitrovicë, *Çështja kundër S. Geci dhe të tjerëve*, P 45/2010, Aktgjykim, 29 korrik 2011.

²⁶³ Parashtrimi Fillestar, para. 7; [REDAKTUAR].

²⁶⁴ Parashtrimi Fillestar, para. 7.

²⁶⁵ Parashtrimi Fillestar, para. 7; [REDAKTUAR].

²⁶⁶ Parashtrimi Fillestar, para. 8-10.

²⁶⁷ Parashtrimi Fillestar, para. 9; [REDAKTUAR].

135. Lidhur me kryerjen e krimeve të mëtejshme, gjykatësi i procedurës paraprake vëren [REDAKTUAR] se z. Shala [REDAKTUAR].²⁶⁸

136. Bazuar në faktorët e renditur në paragrafët 133-135 më lart, gjykatësi i procedurës paraprake konstaton se ZPS-ja ka treguar se ekzistojnë arsye të vlefshme që përligjin rrethanat e veçanta të cilat, në bazë të rregullës 88(2) të Rregullores, lejojnë mosnxjerrjen e përkohshme të: (i) aktakuzës, sikurse është konfirmuar (“Aktakuza e Konfirmuar”); dhe (ii) të Parashtrimit Fillestar me shtojcat e tij dhe të Parashtrimit të Dytë me shtojcat e tij (“dokumente shoqëruese”).

137. Bazuar në faktorët e renditur në paragrafët 134 dhe 135 më lart, gjykatësi i procedurës paraprake gjithashtu konstaton se ZPS-ja ka treguar se ekzistojnë rrethana të veçanta, sipas rregullës 105(1) të Rregullores, që përligjin mosnxjerrjen e përkohshme të identiteteve të dëshmitarëve dhe viktimave deri sa të jenë urdhëruar masa mbrojtëse të përshtatshme.

138. Si rrjedhojë, mosnxjerrja e Aktakuzës së Konfirmuar në publik²⁶⁹ do të zbatohet deri në një urdhër të mëtejshëm të gjykatësit të procedurës paraprake, por jo më vonë se paraqitja e parë e të akuzuarit, sikurse parashihet në rregullën 88(2) të Rregullores. Të akuzuarit i dorëzohet Aktakuza e Konfirmuar rreptësisht konfidenciale me redaktimet e nevojshme, në bazë të rregullave 87(1) dhe 105(1) të Rregullores. Pavarësisht nga konfidencialiteti i Aktakuzës së Konfirmuar, në pajtim me rregullën 88(3) të Rregullores, ZPS-ja mund t’ua bëjë të njohur versionin (e redaktuar) të aktakuzës ose pjesë të tij autoriteteve të Kosovës,

²⁶⁸ Parashtrimi Fillestar. 10; F00002/A03, Shtojca 3 e Parashtrimit të Aktakuzës për konfirmim dhe i kërkesave në lidhje me të [REDAKTUAR].

²⁶⁹ Në kuadër të këtij vendimi, me ‘publik’ nënkuptohen të gjithë personat, organizatat, subjektet, shtetet e treta, klientët, shoqatat dhe grupet, duke përfshirë mediat, me përjashtim të gjykatësve të Dhomave të Specializuara (dhe stafit të tyre), Zyrës Administrative, ZPS-së, dhe të akuzuarit, Pjetër Shalës.

të një shteti të tretë apo subjekti tjetër, në qoftë se e gjykon të nevojshme për hetime ose ndjekje penale.

139. Gjithashtu edhe mosnxjerrja e dokumenteve shoqëruese dhe materialit mbështetës të Aktakuzës së Konfirmuar zbatohet deri në një urdhër të mëtejshëm të gjykatësit të procedurës paraprake, sikurse parashihet në rregullën 88(2) të Rregullores. Megjithatë, materiali mbështetës me redaktimet e nevojshme i vihet në dispozicion të akuzuarit jo më vonë se 30 ditë nga paraqitja e tij e parë, sipas rregullave 102(1)(a) dhe 105(1) të Rregullores.

IX. VENDIM

140. Bazuar në sa më lart, gjykatësi i procedurës paraprake:

- a. **KONFIRMON** akuzat e ndalimit arbitrar (Pika 1), trajtimit mizor (Pika 2), torturës (Pika 3) dhe vrasjes së paligjshme (Pika 4) kundër z. Shala, si krime lufte të ndëshkueshme sipas nenit 14(1)(c) dhe nenit 16(1)(a) të Ligjit, sikurse përcaktohen në këtë vendim;
- b. **URDHËRON** Prokurorin e Specializuar që brenda një jave prej njoftimit të këtij vendimi, të parashtrojë një aktakuzë të rishikuar më tej ku z. Shala të akuzohet vetëm në bazë të neneve 14(1)(c) dhe 16(1)(a) të Ligjit, e cila do të konsiderohet si “Aktakuza e Konfirmuar”;
- c. **AUTORIZON** ZPS-në të redaktojë emrat dhe informacionin identifikues të çdo viktime ose dëshmitari në Aktakuzën e Konfirmuar, dokumentet shoqëruese dhe materialin mbështetës si dhe të caktojë dhe të përdorë pseudonime të përkohshme për këta viktima dhe dëshmitarë;
- d. **URDHËRON** ZPS-në të parashtrojë një version rreptësisht konfidencial dhe të redaktuar të Aktakuzës së Konfirmuar brenda një jave prej njoftimit të këtij vendimi;
- e. **URDHËRON** Zyrën Administrative që, në këshillim me ZPS-në, t’i dorëzojë të akuzuarit versionin rreptësisht konfidencial dhe të redaktuar të Aktakuzës së Konfirmuar;
- f. **AUTORIZON** ZPS-në t’ua bëjë të njohur Aktakuzën e Konfirmuar rreptësisht konfidenciale dhe të redaktuar, ose pjesë të saj, autoriteteve të Kosovës, të një shteti të tretë ose subjekti tjetër, në qoftë se gjykohet e nevojshme për hetime ose ndjekje penale;
- g. **URDHËRON** mosnxjerrjen e dokumenteve shoqëruese dhe materialit mbështetës deri në një urdhër të mëtejshëm;

- h. **URDHËRON** mosnxjerrjen e Aktakuzës së Konfirmuar për publikun deri në një urdhër të mëtejshëm; dhe
- i. **URDHËRON** ZPS-në të paraqesë kërkesë për masa mbrojtëse, nëse ka, në lidhje me viktimat dhe dëshmitarët e identifikuar në Aktakuzën e Konfirmuar, dokumentet shoqëruese dhe materialin mbështetës brenda dy javësh prej paraqitjes së parë të të akuzuarit.

_____/nënshkrim/____

Gjykatës Nikola Giju

Gjykatës i procedurës paraprake

E premte, 12 qershor 2020

Në Hagë, Holandë.